

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”
(для спеціалістів, магістрів)**

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено доцентом кафедри банківської і страхової справи
В. Д. Бігдашем

Затверджено на засіданні кафедри банківської і страхової справи
(протокол № 3 від 10.09.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Бігдаш В. Д. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Страховий менеджмент” (для спеціалістів, магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 70 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, методичні вказівки щодо забезпечення самостійної роботи студентів, зміст самостійної роботи з дисципліни “Страховий менеджмент”, теми рефератів, методичне забезпечення контролю знань, методичні матеріали до семінарських занять, плани семінарських занять, тести до семінарських занять, питання для самоконтролю до іспиту, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2009
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Страховий менеджмент” входить до програм фахової підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації слухачів Міжрегіональної Академії управління персоналом освітньо-кваліфікаційних рівнів магістр і спеціаліст денної, вечірньої та заочної форм освіти.

Мета вивчення дисципліни — надання глибоких знань з питань теорії створення та практичного застосування конкретних механізмів управління страхуванням, перестрахованням і формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням у діяльності страхових організацій.

Завдання дисципліни:

1. Вивчення сутності, ролі і механізму управління страховою діяльністю, що дасть змогу сформувати рівень знань для успішного застосування в галузі страхування та повністю використовувати можливості страхового захисту в роботі та особистому житті.
2. Вивчення засобів організації та розвитку страхової компанії та регулювання страхової діяльності.
3. Набуття знань з основних напрямків управління страховою діяльністю з позицій здобутків вітчизняного та зарубіжного досвіду.
4. Набуття практичних навичок планування та прийняття управлінських рішень при здійсненні страхування, перестраховання та інвестиційної діяльності страхових компаній.

Наявність глибоких і стабільних знань з дисципліни “Страховий менеджмент” — обов’язкова передумова успішного завершення навчання за програмами підготовки спеціаліста, магістра за напрямком “Економіка і підприємництво”.

Предмет дисципліни — відносини, що виникають у процесі управління формуванням, розподілом та використанням фондів страхових компаній при наданні страхових послуг суб’єктам ринкової економіки.

Дисципліна “Страховий менеджмент” складається з трьох змістових модулів:

Змістовий модуль I. Теоретичні основи страхового менеджменту.

Змістовий модуль II. Функції страхового менеджменту.

Змістовий модуль III. Ключові напрямки страхового менеджменту.

Змістовий модуль I “Теоретичні основи страхового менеджменту”

— це система навчальних елементів, поєднана за ознакою відповід-

ності засвоєння студентом загальних теоретико-методологічних засад страхового менеджменту.

Змістовий модуль II “Функції страхового менеджменту” — це система навчальних елементів, поєднана за ознакою відповідності засвоєння студентом теоретико-практичних засад та конкретних функцій страхового менеджменту.

Змістовий модуль III “Ключові напрямки страхового менеджменту” — це система навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності засвоєння студентом теоретико-практичних засад та конкретних процедур управління маркетинговою діяльністю, ризиками страхової діяльності, перестраховуванням, фінансовою діяльністю страховика.

Методологічною основою дисципліни “Страховий менеджмент” є сучасні економічні теорії та концепції менеджменту, страхування, фінансового менеджменту і теорії економічних ризиків, світовий досвід з теорії та практики організації страхування та надання страхових послуг, розробки провідних вчених і працівників страхового бізнесу країн зі стабільною ринковою економікою, які максимально адаптовані до реальних умов розвитку національної економіки, а також теоретичні і практичні досягнення практики менеджменту страхової діяльності на національному страховому ринку.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Позааудиторна робота з дисципліни потребує від студента щоденної самостійної роботи, яка виконується за завданнями викладача. Це завдання з підготовки до аудиторних занять, пошуково-аналітична та наукова робота. Всі завдання розроблені так, щоб у процесі їх виконання безперервно поглиблювалися знання, розвивалося мислення, формувалися вміння та навички.

Мета самостійної роботи з дисципліни “Страховий менеджмент” — не тільки поглибити і закріпити знання та вміння, які студент здобуває на лекціях і семінарах, а й сприяти розвитку творчого потенціалу студента і реалізації професійних навичок.

Завдання мають як індивідуальний, так і груповий характер, оскільки реальні професійні умови здебільшого ґрунтуються на роботі в колективі.

Формами проведення самостійної роботи є пошук та огляд наукових джерел за заданою проблематикою, формулювання понять, глосарію; виконання домашніх завдань до практичних занять, підготовка до семінарських занять різних видів.

Також доцільно використовувати такі форми самостійної роботи:

- аналітичний розгляд наукової публікації;
- підготовка презентації: вибір студентом певної теми або проблеми для презентації та висловлення свого бачення, розуміння або нерозуміння цієї проблеми;
- підготовка аналізу конкретної ситуації у страховому бізнесі, підготовка до ситуаційних вправ;
- підготовка до ділової гри, рольової або командної;
- підготовка групового проекту;
- практикум з навчальної дисципліни, тренінгові програми з використанням програмного забезпечення.

Науковою роботою займаються студенти, які мають здібності до аналітичної, творчої роботи. Такі студенти беруть участь у наукових конференціях, олімпіадах, наукових семінарах, виконують завдання в межах наукових досліджень кафедр; працюють у наукових гуртках. У творчій самостійній роботі студент керується рекомендаціями, порадами викладача, конкретними завданнями щодо виконання окремих видів діяльності.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ***з дисципліни*** ***”СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”***

Змістовий модуль I. Теоретичні основи страхового менеджменту

Тема 1. Комерційне страхування та його розвиток в Україні

Комерційне страхування, його зміст і сутність. Еволюція комерційного страхування.

Зміст основних категорій комерційного ринкового страхування.

Функції та принципи страхування.

Види діяльності страховика.

Тенденції розвитку комерційного страхування в Україні.

Питання для самостійного вивчення

1. Еволюція комерційного страхування.
2. Подання основних категорій комерційного ринкового страхування у вітчизняному законодавстві.
3. Принципи страхування та напрямки їх розвитку в Україні.
4. Історія розвитку ринку комерційного страхування в Україні.

Література [3–5; 10; 15; 17; 21; 25; 38; 46–51; 87–89]

Тема 2. Сутність і характерні риси страхового менеджменту

Поняття менеджменту страхової діяльності.

Системний і ситуаційний підходи в менеджменті страхової діяльності.

Страхова організація як складна багатofункціональна система. Основні властивості системи: обмеженість, цілісність, взаємозалежність і взаємодія, структурність, ієрархічність та інші.

Принципи та функції менеджменту страхової діяльності.

Питання для самостійного вивчення

1. Еволюція формування поняття “страховий менеджмент”.
2. Вимоги Закону “Про страхування” до страхової діяльності.
3. Господарський кодекс України та принципи страхової діяльності.

Література [1; 3; 17; 29; 32; 37; 38; 43; 46]

Змістовий модуль II. Функції страхового менеджменту

Тема 3. Планування страхової діяльності

Економічна сутність планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи.

Умови планування в менеджменті страхової діяльності. Основні методи розробки планів менеджменту страхової діяльності.

Вимоги до поточного, оперативного та стратегічного планування страхової діяльності. Основні розділи типового бізнес-плану.

Технологія складання та практичної реалізації планів у страховій компанії.

Питання для самостійного вивчення

1. Відомі підходи до планування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Порівняльний аналіз бізнес-плану та економічного обґрунтування страхової діяльності, яке розробляється при ліцензуванні страховика.
3. Огляд засобів планування в практиці страхової діяльності в Україні.

Література [11; 14; 17; 23; 26; 29; 37; 38; 43; 46; 49–53; 68; 79]

Тема 4. Організація страхової компанії

Зміст і принципи організації страхової діяльності.

Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на створення різних видів організаційно-правових форм здійснення страхової діяльності на вітчизняному ринку.

Основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні. Акціонерна страхова компанія. Представництво, агентство, філія страхової компанії.

Процес створення страхової компанії: реєстрація страховика як юридичної особи та надання юридичній особі статусу страховика.

Спеціалізація страховика: страховики, що здійснюють страхування життя; страховики, що здійснюють загальні види страхування; страховики, що здійснюють перестраховування.

Вимоги до реорганізації та ліквідації страховика.

Питання для самостійного вивчення

1. Вимоги вітчизняного законодавства до створення господарських товариств.
2. Вимоги законів України “Про страхування” та “Про господарські товариства” до створення, діяльності та ліквідації страховика.
3. Спільні та розбіжні вимоги Господарського та Цивільного кодексів до організації діяльності страхової компанії.

Література [1; 3; 7; 10; 11; 17; 19; 27; 29; 42; 43; 49–51; 60; 84]

Тема 5. Управління діяльністю страховика

Основні типи організаційних структур управління страхової компанії, їхні переваги та недоліки. Обов'язки керівників вищої і се-

редньої ланок, співробітників. Етапи удосконалення організаційних структур.

Стратегічний менеджмент страхової діяльності як динамічна сукупність взаємопов'язаних процесів: аналіз середовища, визначення місії та цілей, вибір і реалізація стратегії, оцінка і контроль реалізації стратегії. Види стратегій страхової діяльності. Стратегії бізнесу, функціональні стратегії та принципи їх формування. Складові оцінки і контролю реалізації стратегії. Стан і напрямки розвитку стратегічного менеджменту страхової діяльності в Україні.

Підсистема кадрового менеджменту. Контролінг персоналу. Кадровий маркетинг. Система підготовки і перепідготовки персоналу та її організація.

Роль менеджера в управлінні страховою компанією. Модель для аналізу та оцінки ділових якостей менеджера. Формування колективу страхової компанії і роль мотивації у страховій діяльності.

Інформаційно-технічне забезпечення страхової діяльності. Пошук, обробка, аналіз та синтез інформації в страховій діяльності. Функції інформаційних систем у страховій компанії. Мета, завдання та основні функції автоматизованих офісних систем у страхових компаніях. Структура офісної системи.

Питання для самостійного вивчення

1. Основні типи організаційних структур в підприємницькій діяльності
2. Роль реінжинірингу у формуванні сучасної діяльності вітчизняних страхових компаній
3. Типові посадові обов'язки у страховій компанії.
4. Роль менеджера в управлінні страховою компанією.

Література [1–4; 11; 14; 17; 28; 29; 37–39; 42; 46; 49–55; 59–92]

Тема 6. Контроль і звітність страхової компанії

Необхідність, сутність і призначення регулювання страхової діяльності.

Склад системи правового регулювання страхових відносин. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхової діяльності. Структура страхового законодавства України.

Державний нагляд і регулювання страхової діяльності: завдання, функції, права та обов'язки.

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг як спеціальний уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю та її функції. Реєстрація та ліцензування суб'єктів страхового ринку (страховиків, посередників).

Функції контролю за діяльністю суб'єктів страхового ринку, забезпечення гласності їх діяльності і підтримки правопорядку в галузі тощо.

Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої і нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.

Питання для самостійного вивчення

1. Основні законодавчі і нормативні акти України щодо контролю та звітності в страхуванні.
2. Законодавчо-нормативне забезпечення діяльності держфінпослуг.
3. Норми міжнародного права у формуванні законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.

Література [1–4; 9–13; 26; 29; 39; 41; 43; 45; 58; 62]

Змістовий модуль III. Ключові напрямки страхового менеджменту

Тема 7. Управління маркетинговою діяльністю

Сутність і складові страхового маркетингу.

Зміст і завдання управління якістю страхового продукту. Класифікація страхових послуг за ознаками — за ринковою активністю, економічною, юридичною, за обсягом страхового захисту тощо.

Управління наданням окремих видів страхових послуг: управління їх розробкою, обсягом, структурою, якістю і реалізацією. Договір страхування як основний інструмент для реалізації страхового продукту добровільного та обов'язкового страхування. Схеми процесу розробки страхового продукту.

Продуктові стратегії: розробка нового продукту (товарна складова), продаж страхового продукту на нових ринках (ринкова складова). Досягнення конкурентних переваг: економія витрат компанії та використання різних типів диверсифікації. Інноваційна діяльність страхової компанії та залучення ресурсів для цього.

Управління портфелем конкурентоспроможних страхових послуг. Концепція М. Портера при визначенні середовища страхового продукту і його конкурентні можливості. Аналіз страхового портфеля з використанням матриць Бостонської консультативної групи, фірми МакКінзі та ін.

Управління системою продажів страхових продуктів. Особливості страхової послуги як товару. Роль продажу страхових продуктів у розвитку страхової діяльності.

Поняття, типи та основні принципи функціонування систем продажів страхових продуктів. Переваги і недоліки різних систем продажів, їх порівняльний аналіз і напрямки використання за видами страхових послуг.

Питання для самостійного вивчення

1. Класифікація страхових послуг.
2. Договір страхування як інструмент реалізації страхового продукту.
3. Законодавчо-нормативні вимоги до діяльності вітчизняних страхових посередників — агентів і брокерів.

Література [3–7; 15; 17; 18; 20–25; 27–29; 34; 35; 42–51; 56; 84; 92]

Тема 8. Управління ризиками страхової діяльності

Визначення поняття “менеджмент ризиків страхової діяльності”, його мета і зміст. Процедури менеджменту ризиків у страховій діяльності.

Особливість ідентифікації та оцінки ризиків страхової діяльності.

Організаційно-технічні та фінансово-договірні способи управління ризиками. Особливість страхування і перестраховання ризиків діяльності страхової організації.

Повний цикл управління ризиками та особливості основних етапів його застосування.

Питання для самостійного вивчення

1. Еволюція теорії ризик-менеджменту та роль у цьому процесі страхування.
2. Законодавчі і нормативні акти України щодо страхування управління ризиками діяльності страхової компанії.

3. Напрямки розвитку вимог до управління ризиками в страховій діяльності.

Література [3; 7; 9; 16; 17; 42; 43; 50; 57; 64; 70–72; 78; 80; 81]

Тема 9. Управління перестраховальною діяльністю

Визначення і зміст перестраховування.

Законодавче регулювання перестраховальної діяльності.

Принципи управління перестраховальною діяльністю. Принципи відшкодування, граничної сумлінності й особливості їх дотримання. Норматив максимальної відповідальності.

Управління пропорційним і непропорційним перестраховуванням. Факультативне та облігаторне перестраховування.

Управління перестраховальною діяльністю з вітчизняними та закордонними перестраховиками.

Питання для самостійного вивчення

1. Склад законодавчо-нормативних актів, які регулюють перестраховування.
2. Ринок перестраховування в Україні та напрямки його розвитку.

Література [2–4; 9; 15; 17; 19; 38; 40; 48–51; 71–74; 90; 91]

Тема 10. Управління фінансовою діяльністю страховика

Сутність, функції та склад фінансового менеджменту страхової компанії.

Оцінка фінансових ресурсів страхової компанії, їхніх джерел і форм руху. Статутний капітал. Страхові резерви і страхові активи. Нормативні співвідношення між страховими активами і страховими зобов'язаннями.

Аналіз страхових операцій, факторів управління ризиком і фінансовими результатами (прибутком і рентабельністю).

Планування фінансової діяльності страхової компанії. Річний і квартальний плани доходів і витрат. Контроль фінансових результатів і прибутку, обсягу страхових резервів і спеціальних фондів. Податковий менеджмент страхової діяльності.

Управління інвестиційним портфелем: розміщення страхових резервів, власних коштів та інвестиційна діяльність. Фондовий ринок і робота на ньому.

Управління платоспроможністю страховика.

Управління формуванням і використанням прибутку.

Питання для самостійного вивчення

1. Сутність законодавчих і нормативних актів України, що регулюють фінансову діяльність страховика.
2. Гарантійний фонд: його склад і перспективи його розвитку у вітчизняній страховій діяльності.
3. Управління формуванням та використанням прибутку в страховій діяльності.
4. Закордонний досвід фінансового менеджменту страхової діяльності.

Література [2–4; 8; 9; 12; 13; 17; 21; 33; 38; 41–43; 45; 50; 51; 58; 62–66; 69]

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

Тема 1. Науково-методологічні основи страхового менеджменту

1. Сутність і призначення страхової діяльності.
2. Види страхової діяльності, її здійснення і тенденції розвитку в Україні.
3. Суть поняття страхового менеджменту. Страхова організація як складна багатофункціональна система.
4. Місце та значення системного і ситуаційного підходів у страховому менеджменті страхової діяльності. Основні властивості системи.
5. Принципи та функції страхового менеджменту на різних рівнях сприйняття.

Тема 2. Механізми регулювання страхової діяльності

1. Необхідність, сутність і призначення регулювання страхової діяльності.
2. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхової діяльності. Структура страхового законодавства України.
3. Державний нагляд та регулювання страхової діяльності: завдання, функції, права та обов'язки.
4. Реєстрація та ліцензування суб'єктів страхового ринку.
5. Здійснення контролю за діяльністю суб'єктів страхового ринку, забезпечення гласності їх діяльності і підтримки правопорядку в галузі тощо.

6. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.

Тема 3. Стратегія страхової діяльності

1. Стратегічний менеджмент страхової діяльності як динамічна сукупність взаємопов'язаних процесів аналізу середовища, визначення місії та цілей.
2. Особливості аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища страхової організації.
3. Стратегічні цілі менеджменту страхової діяльності та чинники їх вибору.
4. Класифікація стратегій страхової діяльності.
5. Стратегії бізнесу, функціональні стратегії та принципи їх формування. Складові оцінки та контролю реалізації стратегії.
6. Стан і напрямки розвитку стратегічного менеджменту страхової діяльності в Україні.

Тема 4. Організація страхової компанії та управління нею

1. Структура і принципи організації страхового менеджменту.
2. Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на створення різновидів організаційно-правових форм здійснення страхової діяльності на вітчизняному ринку.
3. Основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні. Акціонерна страхова компанія.
4. Процес створення страхової компанії: реєстрація страховика як юридичної особи і надання юридичній особі статусу страховика.
5. Поняття спеціалізації страховика: страховики, що здійснюють страхування життя; страховики, що здійснюють загальні види страхування; страховики, що здійснюють перестраховування.
6. Організаційна структура страховика. Класифікація організаційних структур страховиків, їх переваги та недоліки.
7. Управлінський цикл страхової компанії: аналіз і планування, організація діяльності, контроль і регулювання.
8. Інформаційно-технічне забезпечення страхової діяльності.
9. Мета, завдання та основні функції автоматизованих офісних систем у страхових компаніях. Структура офісної системи.

Тема 5. Планування страхової діяльності

1. Економічна сутність планування в страховому менеджменті та його етапи.
2. Умови планування в менеджменті страхової діяльності. Основні методи розробки планів менеджменту страхової діяльності.
3. Вимоги до поточного, оперативного та стратегічного планування страхової діяльності.
4. Основні розділи типового бізнес-плану: призначення плану, вихідна інформація про страхову компанію та її сегмент страхового ринку, вибір страхових послуг, дослідження ринку тощо.

Тема 6. Управління якістю страхового продукту

1. Зміст і завдання управління якістю страхового продукту.
2. Класифікація страхових послуг за ознаками — за ринковою активністю, економічною, юридичною, за обсягом страхового захисту тощо.
3. Управління наданням окремих видів страхових послуг: управління їх розробкою, обсягом, структурою, якістю і реалізацією.
4. Договір страхування як основний інструмент для реалізації страхового продукту.
5. Страховий маркетинг. Розвиток продуктової стратегії страхової компанії.
6. Управління портфелем конкурентоспроможних страхових послуг. Концепція М. Портера.
7. Напрямки дослідження конкурентів: оцінка їхніх перспектив і дій. Позиції конкурентної боротьби, у яких можуть перебувати страхові компанії.
8. Аналіз страхового портфеля з використанням матриць Бостонської консультативної групи, фірми МакКінзі та ін.
9. Сучасний стан і напрямки розвитку управління якістю страхових продуктів в Україні.

Тема 7. Управління системою продажів страхових продуктів та персоналом

1. Сутність та особливості страхової послуги як товару. Роль продажів страхових продуктів у розвитку страхової діяльності.
2. Поняття, типи та основні принципи функціонування систем продажу страхових продуктів.

3. Загальні закономірності та основні напрямки прямого продажу та системи продажів через страхових посередників — незалежних страхових брокерів і професійних фінансових консультантів.
4. Переваги і недоліки різних систем продажів, їх порівняльний аналіз і напрямки використання за видами страхових послуг.
5. Контролінг персоналу. Кадровий маркетинг. Система підготовки і перепідготовки персоналу та її організація.
6. Роль менеджера в управлінні страховою компанією. Аналіз та оцінка ділових якостей менеджера.

Тема 8. Управління ризиками страхової діяльності

1. Сутність поняття “менеджмент ризиків”, його мета і зміст у страхуванні.
2. Процедури менеджменту ризиків у страховій діяльності. Особливість ідентифікації та оцінки ризиків страхової діяльності.
3. Особливість страхування і перестраховування ризиків діяльності страхової організації.
4. Повний цикл управління ризиками та особливості основних етапів його застосування.

Тема 9. Управління перестраховальною діяльністю

1. Сутність і функції перестраховування.
2. Законодавче регулювання перестраховальної діяльності. Вимоги чинного законодавства до здійснення перестраховування на території України та за її межами.
3. Принципи управління перестраховальною діяльністю — відшкодування, граничної сумлінності — та особливості їх додержання. Норматив максимальної відповідальності.
4. Управління перестраховальною діяльністю з вітчизняними та закордонними перестраховиками.

Тема 10. Фінансовий страховий менеджмент

1. Сутність, функції і склад фінансового менеджменту страхової компанії.
2. Фінансові ресурси страхової компанії, їхні джерела і форми руху.

3. Аналіз страхових операцій, факторів управління ризиком і фінансовими результатами.
4. Планування фінансової діяльності страхової компанії. Контроль фінансових результатів і прибутку, обсягу страхових резервів і спеціальних фондів.
5. Основні принципи та особливості управління фінансами страхової компанії.
6. Управління інвестиційною діяльністю страхової компанії. Фондовий ринок і робота на ньому.
7. Податковий менеджмент страхової діяльності.

Література [1–13; 15–18; 21–36; 38–43; 46–52; 56; 58; 60–66; 71–74; 83; 87–92]

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Результативність самостійної роботи студентів визначається наявністю активних методів її контролю. Використовуються такі види контролю:

- *вхідний контроль* знань та умінь студентів на початку вивчення чергової дисципліни;
- *поточний контроль* — регулярний контроль рівня засвоєння матеріалу на лекціях, практичних і семінарських заняттях; мета — перевірка рівня підготовленості студентів до виконання конкретних навчальних завдань. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань визначається викладачем;
- *рубіжний (модульний) контроль* здійснюється після завершення вивчення певних модулів;
- *підсумковий контроль* проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його завершених етапах.

Для досягнення мети і завдань вивчення дисципліни студенти повинні виконати запланований навчальним планом обсяг аудиторних занять (прослухати лекції та взяти участь у семінарських заняттях) та пройти поточний контроль у вигляді :

- систематичності та активності роботи на семінарських заняттях протягом семестру;
- виконання завдань для самостійного опрацювання, в тому числі у формі виконання реферативних робіт.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінюються:

- рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях;
- активність при обговоренні питань, винесених на семінарські заняття;
- результати тестового експрес-контролю.

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання оцінюються:

- самостійне опрацювання тем загалом або окремих питань дисципліни;
- написання рефератів за темами дисципліни;
- підготовка конспектів навчальних і наукових текстів за темами, погодженими з викладачем;
- переклад іноземних текстів за темами, погодженими з викладачем.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення відповідних тем, подані в розділі “Методичні вказівки щодо забезпечення самостійної роботи студентів”.

При виконанні письмових реферативних робіт студентам необхідно проконсультуватися з викладачем (лектором) і узгодити з ним тематику, зміст реферату у вигляді розгорнутого плану та обов’язкові для використання літературні джерела. Кожна реферативна робота повинна дати вичерпну й аргументовану відповідь на визначені в ній питання. Перелік тем рефератів наведено у розділі “Методичні вказівки щодо забезпечення самостійної роботи студентів”. Для виконання письмових робіт студенти повинні використовувати рекомендовану літературу, наведену в списку, та інші заздалегідь погоджені з викладачем джерела інформації (інтернет та періодичні видання, матеріали страхових компаній тощо). Наявність у роботі оригінальних матеріалів, результатів власних аналітичних досліджень і висновків студента є необхідною умовою позитивного оцінювання роботи. Робота захищається студентом після її подання в письмовому вигляді, перевірки та співбесіди з викладачем (лектором).

Студенти, які здійснюють навчання згідно з індивідуальним графіком, виконують три письмові реферативні роботи, теми яких попередньо узгоджуються з викладачем.

Рубіжний (модульний) контроль, полягає у виконанні модульних завдань, під час яких оцінюються:

- відповідь на теоретичне питання;
- результат тестування;
- розв'язання задачі.

Модульний контроль здійснюється двічі на семестр на семінарських заняттях у вигляді контрольної роботи за розділами і темами дисципліни, наведеними в таблиці.

Умови здійснення модульного контролю з дисципліни “Страховий менеджмент”

Мо- дуль	Назва модуля і теми дисципліни	Строки контролю	Форми контролю
I	Теоретичні основи страхового менеджменту (теми 1–2)	Після вивчення вказаних тем	Контрольна робота
II	Функції страхового менеджменту (теми 3–6)	Після вивчення вказаних тем	Контрольна робота
III	Ключові напрямки страхового менеджменту (теми 7–10)	Після вивчення вказаних тем	Контрольна робота

Завдання для модульного контролю складаються з теоретичного питання, одного тестового завдання (п'ять тестових питань) і однієї задачі.

Порядок організації оцінювання знань студентів заочної форми навчання

Для досягнення мети і завдань вивчення дисципліни студенти повинні виконати запланований навчальним планом обсяг аудиторних занять (прослухати лекції і взяти участь у семінарських заняттях) і пройти поточний контроль у вигляді виконання домашньої контрольної роботи за тематикою та варіантами, визначеними у Програмі вивчення дисципліни “Страховий менеджмент” (В. Д. Бігдаш, ДП «Вид. дім «Персонал», МАУП, 2008).

Загальна оцінка результатів поточного контролю

Результати поточного контролю включають всі його складові і оцінюються як задовільні за наявності задовільних оцінок за виконання завдань на семінарських заняттях (для студентів денної форми навчання), виконання домашньої контрольної роботи (для студентів заочної форми навчання) та модульних завдань. Якщо за результата-

ми поточного контролю знань студент одержав незадовільні оцінки, його не допускають до іспиту.

У разі невиконання завдань поточного контролю знань через важні причини студент має право з дозволу декана скласти їх до останнього семінарського заняття. Порядок складання визначає викладач, який веде семінарські заняття.

Порядок організації підсумкового оцінювання знань студентів

Підсумковий контроль та оцінювання знань студентів здійснюється у формі іспиту. Іспит проводиться у письмовій формі за білетами, укладеними на основі навчальної програми дисципліни, затвердженої кафедрою.

При складанні іспиту студентам пропонується відповісти на питання, які наведені в “Переліку питань до семестрового контролю”. Кожний білет формується викладачем з трьох питань. Перша група питань контролює рівень засвоєння фундаментальних знань, друга група — рівень засвоєння прикладних питань дисципліни і третя група — рівень вміння застосовувати здобуті фундаментальні і прикладні знання в реальних ситуаціях (третє питання подається, як правило, у формі задачі).

Рівень знань оцінюється за п’ятибальною системою виходячи з таких критеріїв:

- Оцінка **“Відмінно”** ставиться в тому разі, якщо студент дає обґрунтовані, глибокі і теоретично правильні відповіді на поставлені питання; виявляє здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, робити логічні висновки та узагальнення; демонструє вміння висловлювати й аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на те чи інше питання; використовує достовірні дані, які підтверджують тези відповіді на питання; демонструє знання законодавчих актів України, інструкцій, підручників, посібників.
- Оцінка **“Добре”** ставиться у тому разі, якщо студент володіє матеріалом на рівні вимог, наведених вище, але під час розкриття змісту питань допускає незначні помилки при формулюванні термінів і категорій, припускається неточностей при використанні цифрового матеріалу.
- Оцінка **“Задовільно”** ставиться тоді, коли студент неправильно відповів на одне з питань білета або не дав вичерпних і достатньо обґрунтованих відповідей на всі поставлені питання.

- Оцінка **“незадовільно”** ставиться у тому разі, якщо студент допустив неправильні відповіді або зовсім не відповів на два чи три питання. У відповідях немає належних доказів та аргументів, висновки невичерпні або помилкові.

На підсумкову оцінку впливає неохайне оформлення роботи; порушення логічної послідовності у розкритті сутності питань. При визначенні екзаменаційної оцінки також враховуються результати поточної успішності студента протягом семестру.

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття — форма навчального заняття, під час якого студенти детально вивчають окремі теоретичні положення навчальної дисципліни та набувають вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Проведення практичного заняття, як правило, ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі — тестах для виявлення ступеня опанування студентами необхідних теоретичних положень, завданнях різної складності для розв’язання їх на занятті. Практичне заняття складається з таких етапів:

1. Вступне слово викладача (мета заняття, основні проблеми, що розглядатимуться).
2. Коротке опитування.
3. Самостійне виконання завдань.
4. Аналіз типових помилок.

Під час практичних занять проводяться ділові ігри, тематика яких пов’язана з конкретними проблемами страхування або з прикладними питаннями здійснення страхового бізнесу, розв’язуються завдання ситуаційного моделювання з актуальних проблем страхування та ін.

Підготовка до практичних занять потребує ґрунтовної теоретичної і практичної самостійної роботи студента. Під час практичних занять студенти можуть виконувати самостійну роботу як індивідуально, так і невеликими групами.

Семінарське заняття — форма навчального заняття, на якому відбувається обговорення попередньо визначених питань, до яких студенти готують тези виступів, реферати. Все це потребує певної са-

мостійної роботи. На кожному семінарському занятті викладач оцінює виступи студентів, активність у дискусії, вміння формулювати і обстоювати свою позицію тощо.

Семінар є одним з основних видів практичних занять і ефективним засобом розвитку у студентів культури наукового мислення. Викладач у процесі семінарського заняття може вирішувати такі завдання:

- повторення та закріплення знань;
- контроль знань;
- педагогічне спілкування, творча співпраця;
- узагальнення та оцінювання знань студентів.

Мета семінарів при вивченні дисципліни “Страховий менеджмент” — ознайомлення студентів з особливостями самостійної роботи з літературою, першоджерелами з дисципліни та методикою їх опрацювання, підготовка до написання рефератів, формування навичок участі в колективних заходах — навчальних прес-конференціях, круглих столах, дискусіях.

Дискусія — форма роботи цікава і поліваріантна. Її використання потребує значної попередньої роботи як студентів, так і викладачів. До того ж у процесі самого заняття важливо створити умови, які б стимулювали процес творчості, дискусії.

Дискусія є однією з найпоширеніших форм семінарського заняття. Мета дискусії — виявити відмінності в розумінні питання і у творчій суперечці встановити істину, дійти спільної точки зору. Змістова самостійна підготовка студента в цьому разі — нагромадження необхідних знань з теми. Дискусія збагачує зміст вже відомого студентам матеріалу, допомагає його впорядкувати і закріпити.

Прес-конференція застосовується і виправдана, як правило, тоді, коли йдеться про семінар, на якому розглядаються складні теоретичні проблеми, категорії та формування.

Особливості побудови семінару в цьому разі такі:

- група складає запитання, які стосуються проблеми, авторів найбільшої кількості питань зараховують до учасників прес-конференції;
- автори найцікавіших запитань займають місця за столом учасників і ставлять запитання групі.

Механізм проведення прес-конференцій досить традиційний. Важливе обмеження в часі, оскільки буде втрачена динаміка і весь семінар “розвалиться”. Ця форма цікава для студентів, тут може ви-

явитися їх самостійність і творчість, але коригуюча й оцінююча роль належить викладачеві.

У практиці викладання дисципліни “Страховий менеджмент” застосовуватиметься поєднання таких видів семінарських занять:

- семінар запитань і відповідей;
- семінар — розгорнута бесіда, яка передбачає ґрунтовну підготовку студентів з питань;
- семінар, що передбачає усні відповіді студентів з подальшим їх обговоренням;
- семінар-дискусія за принципом “круглий стіл”, “презентація”;
- семінар, що передбачає обговорення письмових рефератів студентів та їх оцінювання;
- семінар-конференція, робота з малими групами;
- семінар — вирішення проблемних завдань, конкретних ситуацій;
- семінар — прес-конференція;
- семінар — “мозкова атака”.

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I. Теоретичні основи страхового менеджменту

Семінарське заняття 1

Тема 1. Комерційне страхування та його розвиток в Україні

1. Еволюція комерційного страхування.
2. Зміст основних категорій комерційного ринкового страхування.
3. Функції та принципи страхування.
4. Ринок сучасного комерційного страхування в Україні та його тенденції.

Література [3–5; 10; 15; 17; 21; 25; 46–51; 59; 87–89]

Семінарське заняття 2

Тема 2. Сутність і характерні риси страхового менеджменту

1. Поняття менеджменту страхової діяльності.
2. Страхова організація як система: її складові та взаємозв'язок.
3. Принципи та функції менеджменту страхової діяльності.
Література [15; 17; 27–29; 32; 37; 38; 37; 43; 46; 49–461; 85]

Змістовий модуль II. Функції страхового менеджменту

Семінарське заняття 3

Тема 3. Планування страхової діяльності

1. Економічна сутність планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи.
2. Основні методи розробки планів менеджменту страхової діяльності.
3. Типовий бізнес-план та його основні розділи.
4. Основні вимоги і технологія складання економічного обґрунтування страхової діяльності.
Література [11; 14; 17; 23; 26; 29; 32–35; 37; 38; 43; 46; 49–53; 68; 79; 80]

Семінарське заняття 4

Тема 4. Організація страхової компанії

1. Зміст і принципи організації страхової діяльності.
2. Основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні.
3. Процес створення страхової компанії.
4. Вимоги до реорганізації та ліквідації страховика.
Література [1; 3; 7; 10; 11; 17; 19; 27; 29; 30; 38; 42; 43; 49–51; 60; 84]

Семінарське заняття 5

Тема 5. Управління діяльністю страховика

1. Основні типи організаційних структур управління страхової компанії, їх переваги та недоліки, вдосконалення.
2. Стратегічний менеджмент страхової діяльності та напрямки його розвитку в Україні.
3. Кадровий менеджмент та маркетинг. Система підготовки і перепідготовки персоналу та її організація.
4. Інформаційно-технічне забезпечення страхової діяльності.

Література [1–4; 11; 14; 17; 19; 29–31; 37–39; 42; 46; 49–55; 59–92]

Семінарське заняття 6

Тема 6. Контроль та звітність страхової компанії

1. Правове регулювання страхових відносин. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхової діяльності.
2. Державний нагляд і регулювання страхової діяльності.
3. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг та її функції контролю за діяльністю суб'єктів страхового ринку.
4. Фінансова звітність страховика.

Література [1–4; 9–13; 26; 29; 32–35; 39; 41; 43; 45; 58; 62]

Змістовий модуль III. Ключові напрямки страхового менеджменту

Семінарське заняття 7

Тема 7. Управління маркетинговою діяльністю

1. Сутність і складові страхового маркетингу.
2. Управління наданням окремих видів страхових послуг. Процес розробки страхового продукту.
3. Продуктові стратегії та їх різновиди: товарна та ринкова.
4. Управління портфелем конкурентоспроможних страхових послуг.
5. Управління системою продажів страхових продуктів.

Література [3–7; 15; 17; 18; 20–25; 27–29; 34–40; 42–51; 56; 76; 84; 92]

Семінарське заняття 8

Тема 8. Управління ризиками страхової діяльності

1. Повний цикл управління ризиками в страховій компанії та особливості основних етапів його застосування.
2. Ідентифікації страхових ризиків та андеррайтинг у страхуванні.
3. Оцінка ризиків страхової діяльності.
4. Організаційно-технічні та фінансово-договірні способи управління ризиками, застосування перестраховування.

Література [3; 7; 9; 16; 17; 42; 43; 50; 57; 64; 70–72; 78; 80; 81]

Семінарське завдання 9

Тема 9. Управління перестраховальною діяльністю

1. Визначення, зміст та принципи перестраховування.
2. Законодавче регулювання перестраховальної діяльності.
3. Управління пропорційним та непропорційним перестраховуванням.
4. Факультативне та облігаторне перестраховування.
5. Особливості перестраховальної діяльності з вітчизняними та закордонними перестраховиками.

Література [2–4; 9; 15; 17; 19; 25; 29–31; 36; 38; 40; 48–51; 71–74; 84; 87–91]

Семінарське заняття 10

Тема 10. Управління фінансовою діяльністю страховика

1. Сутність і функції фінансового менеджменту страховика.
2. Оцінка фінансових ресурсів страхової компанії, їхніх джерел і форм руху. Статутний капітал. Гарантійний фонд. Страхові резерви.
3. Планування фінансової діяльності страхової компанії.
4. Управління формуванням та використанням прибутку.
5. Управління інвестиційним портфелем.
6. Управління платоспроможністю страховика.
7. Податковий менеджмент страхової діяльності.

Література [2–4; 8; 9; 12; 13; 21; 25; 33; 38; 41–43; 45; 50–52; 58; 62–66; 69; 71; 87–91]

ТЕСТИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Тестові завдання до змістового модуля I “Теоретичні основи страхового менеджменту”

1. Страховий менеджмент – вид діяльності, спрямований на працівників страховика з метою координації їх дій для досягнення поставлених перед страховою компанією цілей, а саме:

- 1) для надання страхових послуг страхувальникам;
- 2) для перестраховування ризиків;
- 3) для комерційної діяльності на фондовому ринку;
- 4) для фінансового управління страховими резервами.

2. Зазначити, які форми страхування визначені законодавством в Україні:

- 1) добровільне та обов’язкове;
- 2) страхування життя і загальне;
- 3) особисте, майнове, відповідальності.

3. Інвестиційна функція реалізується страховиком:

- 1) шляхом прямих інвестицій створених страхових резервів;
- 2) через фінансових посередників;
- 3) із застосуванням безпосереднього кредитування інших суб’єктів підприємництва;
- 4) на розсуд виконавчої дирекції страховика;
- 5) виконавчою дирекцією страховика тільки за напрямками, встановленими чинним законодавством.

4. Предмет страхового менеджменту:

- 1) система фінансових відносин, яка формується в страховій компанії між адміністрацією та фінансовими посередниками фондового ринку у процесі реалізації коштів страхового фонду;
- 2) система виробничих відносин, яка формується в страховій компанії між працівниками керуючої та керованої систем компанії у процесі створення страхового продукту, призначеного для потреб страхового ринку;
- 3) страхова компанія та її зовнішнє оточення.

5. Страховий менеджмент — це:

- 1) вид діяльності, спрямований на працівників страхової компанії з метою координації їх дій для надання страхових послуг страхувальникам, перестраховування та фінансового управління страховими резервами;
- 2) вид діяльності, спрямований на працівників страхової компанії з метою координації їх дій для надання тільки фінансових послуг страхувальникам і суб'єктам фондового ринку.

6. До загальних функцій страхового менеджменту зараховують:

- 1) прогнозування, планування; організування; мотивування; контролювання; координування;
- 2) формування місії, стратегії, політики, управління дослідженнями, маркетинговою діяльністю, виробництвом, фінансами, людськими ресурсами.

7. До конкретних функцій страхового менеджменту належать:

- 1) прогнозування, планування; організування; мотивування; контролювання; координування;
- 2) формування місії, стратегії, політики, управління дослідженнями, маркетинговою діяльністю, виробництвом, фінансами, людськими ресурсами;
- 3) укладання і супровід договорів страхування та перестраховування, розробка правил страхування, виконання актуарних розрахунків.

8. Зазначити, які ознаки найповніше характеризують страховика:

- 1) це суб'єкт підприємництва у формі господарського товариства зі статутним фондом не менше 60 тис. євро, оплаченим грошима;
- 2) це суб'єкт підприємництва зі статутним фондом не менше 1000 тис. євро;
- 3) це суб'єкт підприємництва зі статутним фондом не менше 100 тис. євро;
- 4) це фінансова установа, що має ліцензію на необхідні види страхування.

9. Товариство взаємного страхування — це:

- 1) страхова компанія у формі акціонерного товариства;
- 2) корпорація (об'єднання) будь-яких різних комерційних фірм та організацій;
- 3) об'єднання, учасники якого пов'язані загальною діяльністю, не пов'язаною з одержанням прибутку і наявністю товарно-грошових відносин;
- 4) кілька страхових компаній, об'єднаних у перестраховальний пул, що не здійснює підприємницької діяльності;
- 5) добровільне об'єднання осіб, що мають спільні (або одностипні) страхові інтереси і є співвласниками полісів взаємних зобов'язань з покриття обумовлених збитків.

10. Обов'язкове соціальне страхування — це:

- 1) діяльність, що виконується за договором страхування між страхувальником і державою за рахунок останньої;
- 2) захист страхувальника за рахунок виплат з державних страхових фондів;
- 3) страхування відповідно до законодавчих актів держави за рахунок бюджетних коштів;
- 4) спосіб одержання державою страхового відшкодування від страховика в беззастережному порядку.

11. Основне призначення страхування:

- 1) захисне і стабілізуючо-соціальне;
- 2) захисне, накопичувальне та інвестиційне;
- 3) інвестиційне, розподільче, розвитку операцій на міжнародному фінансовому ринку;
- 4) 1 і 2 разом.

12. Комерційне страхування — це:

- 1) фінансовий механізм для компенсації матеріальних збитків, завданих страхувальнику, ним самим за рахунок його власних коштів, накопичених заздалегідь, через товарно-грошові відносини з іншими суб'єктами підприємництва, підприємствами й організаціями;
- 2) захист майнових інтересів заздалегідь визначених осіб, що постраждали в результаті настання обумовлених подій за допомогою заздалегідь обумовлених виплат з позабюджетних або

бюджетних страхових фондів, створених через товарно-грошові відносини;

- 3) фінансовий механізм для передачі клієнтами своїх ризиків страховику, який на договірній основі компенсує завдану його клієнту шкоду зі страхового фонду, створюваного страховиком зі страхових платежів клієнтів, які вступили з ним у товарно-грошові відносини і купили в нього особливий вид товару — страхові послуги.

13. Страхова компанія може здійснювати обов'язкове страхування:

- 1) на підставі рішення загальних зборів засновників страховика;
- 2) за наявності відповідної постанови Кабінету Міністрів;
- 3) за наявності ліцензії на такий вид добровільного страхування і досвіду роботи в ньому три роки;
- 4) після одержання відповідної ліцензії на цей вид обов'язкового страхування.

14. Кептивна страхова компанія:

- 1) працює у певному секторі страхувальників;
- 2) обслуговує корпоративні інтереси структур її акціонерів;
- 3) створюється для страхування ризиків за межами України;
- 4) може бути створена тільки іноземними засновниками — нерезидентами цієї країни;
- 5) 1 і 2 разом.

15. Основне призначення страхування:

- 1) забезпечення безперервності процесу економічного розвитку суспільства;
- 2) забезпечення безперервності процесу соціального розвитку суспільства;
- 3) забезпечення безперервності процесу виробництва матеріальних благ;
- 4) забезпечення високої прибутковості в системі підприємницьких відносин.

16. Зазначити, які з перелічених видів діяльності заборонено виконувати страховій компанії:

- 1) перестраховувати ризики іноземних страховиків;

- 2) купувати для своїх потреб і продавати акції, емітовані комерційними банками;
- 3) надавати консультаційні послуги з питань страхування та ризику менеджменту;
- 4) надавати кредити страхувальникам, які тривалий час страхують ризику цивільної відповідальності.

17. В Україні згідно із Законом “Про страхування” встановлено такі форми страхування:

- 1) письмовий договір страхування;
- 2) усний договір страхування;
- 3) добровільне й обов’язкове страхування;
- 4) державне страхування;
- 5) проїзний квиток, товарна накладна, багажна квитанція.

18. Структура страхового ринку складається:

- 1) із страховиків і страхувальників;
- 2) з уповноваженого органу нагляду за страховою діяльністю;
- 3) із застрахованих і одержувачів страхових виплат;
- 4) із страхових посередників — агентів, брокерів;
- 5) з усього перерахованого.

19. Принцип граничної сумлінності означає:

- 1) юридично і фінансово обґрунтовану зацікавленість страхувальника в страхуванні;
- 2) можливість оцінки об’єкта страхування за згодою сторін договору страхування;
- 3) обов’язок страховика ознайомити страхувальника з умовами страхування та обов’язок страхувальника повідомляти страховику всю інформацію, що прямо стосується об’єкта страхування і його ризиків при укладанні договору страхування і на всіх етапах його виконання;
- 4) право страховика відмовити у виплаті страхового відшкодування.

20. Принцип страхового інтересу означає:

- 1) наявність відповідного правовим нормам майнового інтересу страхувальника до схоронності об’єкта страхування;

- 2) можливість оцінки страхової вартості об'єкта страхування за згодою сторін;
- 3) наявність об'єктивного й однозначного критерію кількісної оцінки обсягу майнового інтересу страхувальника на етапі укладання договору страхування;
- 4) наявність ймовірної і випадкової першопричини виникнення страхового випадку;
- 5) 1, 3 і 4 одночасно.

21. Принцип суброгації передбачає:

- 1) право страховика, що виплатив страхове забезпечення за полісом особистого страхування, вимагати відшкодування виплати від прямого винуватця в обсязі завданої шкоди;
- 2) право страховика, що виплатив страхове відшкодування за будь-яким страховим полісом, вимагати відшкодування виплати прямим винуватцем шкоди в обсязі виплати;
- 3) право страховика, що виплатив страхове відшкодування за полісом майнового страхування, зажадати відшкодування виплати прямим винуватцем шкоди в обсязі виплати;
- 4) право страховика, що виплатив страхове відшкодування за полісом майнового страхування, зажадати відшкодування збитку з його прямих винуватців у повному обсязі;
- 5) 1 і 4 разом.

22. Інфраструктура страхового ринку складається:

- 1) із страховиків і страхувальників;
- 2) із страхових агентів і брокерів;
- 3) з будь-яких страхових і нестрахових посередників;
- 4) із застрахованих та одержувачів;
- 5) з уповноваженого органу нагляду за страховою діяльністю.

23. На страховому ринку України дозволяється застосовувати:

- 1) комбіновані правила і комбіновані договори страхування;
- 2) комбіновані правила страхування;
- 3) комбіновані договори страхування;
- 4) правила і договори за окремими видами страхування без їх комбінації між собою.

24. Зазначити, які з перерахованих функцій виконує Ліга страхових організацій України:

- 1) надає дозвіл на організацію філій страховиків;
- 2) здійснює перестраховування ризиків;
- 3) сприяє удосконаленню страхового законодавства;
- 4) надає інформаційні та навчальні послуги своїм членам;
- 5) підтримує міжнародні контакти зі страховими об'єднаннями.

25. Уповноважений орган у справах нагляду за страховою діяльністю не здійснює таких функцій:

- 1) реєстрація страхових договорів, за якими частина ризиків передається на перестраховування нерезидентам;
- 2) контроль за платоспроможністю страховиків;
- 3) визначення мінімального розміру статутного фонду для страховиків;
- 4) надання ліцензій на право здійснення страхової діяльності;
- 5) розробка страхових тарифів для страхових компаній за добровільними видами страхування;
- 6) прийняття рішень про виключення страховиків з Єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків);
- 7) розробка проектів законодавчих актів з питань страхової діяльності.

26. Дострокове припинення дії договору за згодою сторін здійснюється у таких випадках:

- 1) якщо це передбачено умовами договору страхування;
- 2) про намір дострокового припинення будь-яка сторона зобов'язана повідомити іншу не пізніше як за 30 календарних днів до дати припинення, якщо інше не передбачено договором;
- 3) у разі дії договору особистого страхування тільки за згодою страхувальника, який при цьому виконує всі умови договору страхування;
- 4) все перераховане;
- 5) 1 і 2 разом.

27. Зазначити, кого з названих посадових осіб страховика зараховують до функціональних керівників:

- 1) начальника відділу маркетингу;
- 2) головного бухгалтера;

- 3) віце-президента страхової компанії;
- 4) директора філії компанії;
- 5) начальника юридичного відділу.

**Тестові завдання до змістового модуля III
“Ключові напрямки страхового менеджменту”**

Тест до теми 7 “Управління маркетинговою діяльністю”

1. Страховий продукт – це:

- 1) страховий поліс;
- 2) процес укладання договору страхування;
- 3) комплекс зобов'язань страховика;
- 4) боргове зобов'язання страховика;
- 5) страхове відшкодування.

2. До основних факторів підвищення ефективності реалізації страхового продукту належать:

- 1) страховий тариф, страхова сума, термін дії договору;
- 2) страховий тариф, ризики, франшиза;
- 3) зобов'язання сторін, ризики, розмір резервів;
- 4) якість страхового продукту, тариф, сервіс;
- 5) якість страхового продукту, тариф, реклама.

3. Зазначити, чи реалізовано страховий продукт, якщо страховий випадок протягом дії договору не настав:

- 1) лише частково;
- 2) так, у повному обсязі;
- 3) ні, бо не сплачено страхове відшкодування;
- 4) так, якщо було видано страховий поліс;
- 5) ні, оскільки страховик не виконав усіх зобов'язань.

4. Зобов'язання сторін, передбачені в договорі добровільного страхування:

- 1) виконуються відповідно до правил страхування і змісту договору страхування;
- 2) дають страхувальнику право одержати страхові виплати від страховика в будь-якому обсязі;

- 3) виконуються суворо відповідно до договору страхування і законодавства;
- 4) визначаються і виконуються на розсуд сторін договору страхування.

5. *Складова страхового тарифу, призначена для формування страхового фонду виплат, — це:*

- 1) страховий нетто-тариф;
- 2) страховий брутто-тариф;
- 3) чистий прибуток страховика;
- 4) усе перераховане.

6. *Ціноутворення страхової послуги виробляється на основі таких компонентів:*

- 1) коштів, які потрібні для формування необхідного обсягу страхового фонду;
- 2) витрат на розробку, просування і реалізацію конкретних страхових послуг;
- 3) нормативу прибутку страховика в структурі страхової премії;
- 4) усіх перерахованих компонентів.

7. *За галузевою ознакою актуарні розрахунки поділяються на розрахунки для:*

- 1) особистого страхування;
- 2) майнового страхування;
- 3) страхування відповідальності;
- 4) завдань регіонального страховика.

8. *Класифікація страхових послуг за економічною ознакою виконується за такими критеріями:*

- 1) за спеціалізацією страховика; об'єктами страхування; видом небезпек; статусом страховика або страхувальника;
- 2) за об'єктами страхування; видом небезпек; формою страхування;
- 3) за спеціалізацією страховика; статусом страховика або страхувальника.

9. *Страховий маркетинг включає такі складові:*

- 1) андеррайтинг; розробку страхових продуктів; аквізицію;

- 2) дослідження ринків і власного страхового портфеля страховика; розробку страхових продуктів; просування страхових продуктів на ринок;
- 3) сегментацію страхового ринку; андеррайтинг; врегулювання страхових випадків.

10. Продаж типових страхових полісів для громадян переважно здійснюється:

- 1) через керівних працівників головного офісу страхової компанії;
- 2) через банківську, туристичну та інші системи продажів товарів і послуг;
- 3) через страхових агентів;
- 4) 2 і 3 разом;
- 5) все разом.

11. Неістотними умовами договору страхування вважаються:

- 1) умови договору, які деталізують істотні умови або доповнюють їх;
- 2) умови, в разі зміни яких істотні умови виконання договору будь-якою з його сторін не змінюються;
- 3) умови, що виражають предмет договору страхування, тобто об'єкти страхування й обсяг страхової відповідальності;
- 4) все перераховане;
- 5) 1 і 2 разом.

12. Страховий агент (як фізична особа) виконує такі основні функції:

- 1) працює від імені і за дорученням страховиків, у їхніх інтересах за комісійну винагороду від них, уповноважений виконувати частину їхньої страхової діяльності;
- 2) працює за дорученням страхувальників, у їхніх інтересах за комісійну винагороду від страхувальників, уповноважений виконувати частину їхньої страхової діяльності;
- 3) 1 і 2 разом.

13. Страховий брокер – нерезидент України:

- 1) може працювати тільки з певними страховиками з дозволу Мінфіну;

- 2) повинен створити представництво в Україні і зареєструвати його як платника податку;
- 3) має бути включений до державного реєстру страхових або перестрахових брокерів;
- 4) не може працювати на страховому ринку України.

14. У страховому праві страховий продукт — це:

- 1) страховий поліс;
- 2) комплекс цивільно-правових відносин із захисту майнових інтересів страхувальників згідно з договором страхування в разі настання страхових випадків;
- 3) боргове зобов'язання страховика;
- 4) процес укладання договору страхування.

15. Основні фактори вибору страховика при реалізації однако-вих страхових продуктів — це:

- 1) страховий тариф, страхова сума, термін дії договору;
- 2) страховий платіж, якість страхового продукту, довіра до страховика (до торгової марки страховика, наявність з ним особистих контактів);
- 3) страховий тариф, ризики, франшиза;
- 4) зобов'язання сторін, ризики, розмір страхових резервів;
- 5) якість страхового продукту, тариф, сервіс.

16. Страховий брокер може розмістити за рік в одного страховика:

- 1) не менш як 35% ризиків за всіма договорами страхування;
- 2) не більш як 35% усіх страхових премій від усіх укладених ним за рік договорів;
- 3) не більш як 50% усіх страхових премій від усіх укладених ним за рік договорів;
- 4) будь-яка кількість ризиків за всіма договорами страхування.

17. До каналів збуту страхової продукції належать:

- 1) страхові брокери та агенти;
- 2) посередники, для яких продаж страхової продукції не є основним заняттям;
- 3) прямий продаж в офісах страховика, за телефоном, поштою або комп'ютерною мережею;
- 4) аварійні комісари, аджастери, диспашери.

18. Принцип відшкодування реалізується без обмежень:

- 1) в разі особистого страхування і страхування відповідальності за завдання шкоди особі;
- 2) в разі майнового страхування;
- 3) в разі страхування відповідальності за завдання шкоди майну і в разі майнового страхування;
- 4) у будь-яких наведених випадках.

19. На страховому ринку України дозволяється застосовувати:

- 1) комбіновані правила і комбіновані договори страхування;
- 2) комбіновані правила страхування;
- 3) комбіновані договори страхування;
- 4) правила і договори за окремими видами страхування без їх комбінації між собою.

20. Зазначити, що з наведеного виконується при укладанні договору страхування:

- 1) андеррайтинг та аквізиція;
- 2) розрахунок страхового відшкодування;
- 3) оцінка об'єкта страхування і розрахунок страхової премії;
- 4) встановлення розміру і виду франшизи.

21. Основні галузі страхування, які визначено українським законодавством:

- 1) добровільне та обов'язкове страхування;
- 2) страхування життя і загальне страхування;
- 3) особисте страхування, майнове, страхування відповідальності.

22. Франшиза, встановлена в договорі страхування:

- 1) збільшує вартість страхового полісу;
- 2) знижує розмір конкретного страхового тарифу;
- 3) має властивість нагромаджуватися від одного страхового випадку до іншого;
- 4) завжди відраховується з обсягу завданої шкоди.

23. Умови проведення добровільного страхування передбачають таке:

- 1) добровільне страхування визначається умовами (правилами) страхування, що встановлюються страховиком самостійно;

- 2) правила страхування відповідають вимогам чинного законодавства;
- 3) страховик має права відмовити страхувальнику в укладанні договору навіть тоді, якщо волевиявлення страхувальника відповідає умовам виду добровільного страхування.

24. Об'єкт страхування – це:

- 1) майно, життя, здоров'я, працездатність, пенсія і відповідальність особи;
- 2) страховий інтерес фізичної або юридичної особи, що не суперечить законодавству;
- 3) майновий інтерес, пов'язаний тільки з володінням, розпорядженням або користуванням майном.

25. За галузевою (видовою) ознакою виокремлюють страхові ринки:

- 1) особистого та майнового страхування, страхування відповідальності;
- 2) страхування економічних ризиків і перестраховування;
- 3) національний і міжнародний страховий ринок;
- 4) 1 і 2 разом.

Комплексний тест “Менеджмент особистого страхування”

1. Функція нагромадження страхової суми характерна для таких видів страхування:

- 1) страхування життя дітей;
- 2) страхування дітей від нещасних випадків;
- 3) змішаного страхування життя.

2. Таблиця смертності складається на основі:

- 1) показників статистичного обліку населення у країні;
- 2) матеріалів самої страхової компанії;
- 3) матеріалів зарубіжних страхових компаній.

3. Договір змішаного страхування життя може бути укладений:

- 1) на 6 місяців;
- 2) довічно;
- 3) на 5 і більше років.

4. Страхова сума під час укладання договору змішаного страхування життя визначається:

- 1) страховиком;
- 2) страхувальником;
- 3) тільки застрахованим.

5. Страхова сума за договором змішаного страхування життя не виплачується:

- 1) у разі смерті страхувальника від злоякісного захворювання після одного року від початку дії договору;
- 2) у разі самогубства страхувальника;
- 3) у разі смерті страхувальника після одного місяця від початку дії договору страхування від серцево-судинного захворювання.

6. Основні страхові випадки при змішаному страхуванні життя:

- 1) народження;
- 2) вступ до шлюбу;
- 3) дожиття до закінчення строку страхування.

7. Договір змішаного страхування життя в Україні може бути укладений:

- 1) на 6 місяців;
- 2) довічно;
- 3) на 5 і більше років.

8. Після закінчення договору змішаного страхування життя страхувальник одержує:

- 1) страхову суму;
- 2) викупну суму;
- 3) страхове відшкодування.

9. Зазначити, чим відрізняється страхування від нещасних випадків від довгострокового страхування життя:

- 1) у разі страхування від нещасних випадків по закінченні терміну дії договору страхування страхова сума не виплачується, а сплачені внески не повертаються;

- 2) у разі страхування від нещасних випадків по закінченні терміну страхування передбачається повернення сплачених внесків;
- 3) у разі страхування від нещасних випадків у разі їх настання договір припиняє свою дію незалежно від виплаченої суми.

10. Страховими випадками з обов'язкового особистого страхування на транспорті є:

- 1) одержання застрахованим травми внаслідок нещасного випадку;
- 2) тимчасова втрата застрахованим працездатності або встановлення інвалідності;
- 3) загибель або смерть внаслідок нещасного випадку на транспорті;
- 4) встановлення інвалідності або тимчасова втрата працездатності лише внаслідок нещасного випадку на транспорті.

11. Не можуть бути застраховані при страхуванні від нещасних випадків такі категорії населення:

- 1) пенсіонери, інваліди;
- 2) громадяни інших країн;
- 3) особи, які визнані недієздатними, непрацюючі інваліди I і II групи, а також хворі на тяжкі нервові та психічні захворювання і СНІД.

12. Страховий випадок при страхуванні громадян від нещасних випадків — це:

- 1) смерть застрахованого внаслідок будь-якої причини;
- 2) смерть застрахованого лише від нещасного випадку;
- 3) дожиття застрахованим до закінчення строку дії договору страхування;
- 4) інвалідність застрахованого, тимчасова втрата працездатності застрахованим.

13. На визначення групи ризику при страхуванні від нещасних випадків впливає:

- 1) ступінь ризику професії;
- 2) вік застрахованих;
- 3) вік і ступінь ризику професії застрахованого.

14. *Обов'язкова форма медичного страхування передбачає, що сплата внесків покладається на:*

- 1) підприємців;
- 2) працівників;
- 3) все населення країни.

15. *При укладанні договору добровільного медичного страхування програма страхування вибирається:*

- 1) страховиком;
- 2) страхувальником;
- 3) застрахованим.

16. *Страхування життя передбачає:*

- 1) змішане страхування життя;
- 2) страхування дітей від нещасних випадків;
- 3) обов'язкове страхування життя і здоров'я народних депутатів.

17. *Страхова компанія не відшкодовує вартості медичних послуг, наданих застрахованому медичною установою, якщо сталося таке:*

- 1) умисне завдання страхувальником тілесних пошкоджень самому собі;
- 2) одержання медичних послуг, які не передбачені договором;
- 3) тимчасові фінансові проблеми страховика.

18. *Договір страхування ренти може бути укладений з такою особою:*

- 1) лише з юридичною;
- 2) лише з фізичною;
- 3) фізичною або юридичною.

19. *Не належать до страхування життя такі види особистого страхування:*

- 1) пенсійне страхування;
- 2) страхування здоров'я;
- 3) страхування до повноліття;
- 4) страхування до вступу в шлюб;
- 5) 1, 3 і 4 разом.

20. Договір змішаного страхування життя в Україні можна укласти на строк:

- 1) 1, 3, 5, 10, 15 років;
- 2) 5, 10, 15, 20 років;
- 3) 3 і більше роки.

21. На розмір тарифної ставки при страхуванні від нещасних випадків впливає:

- 1) група ризику;
- 2) група ризику, термін страхування;
- 3) вік застрахованих.

22. Імовірність страхового випадку для страхування життя визначається:

- 1) з використанням показників смертності і тривалості життя населення;
- 2) для окремих вікових категорій громадян;
- 3) на підставі даних таблиці смертності, де враховуються положення п. 1 і п. 2.

23. Страхові внески за договором добровільного медичного страхування залежать від:

- 1) строку страхування;
- 2) фінансових можливостей страхувальника;
- 3) програми медичного страхування.

Комплексний тест “Менеджмент майнового страхування”

1. Страхувальник має законний страховий інтерес, якщо:

- 1) він орендує будинок з прибудовами до нього та гаражем;
- 2) він є власником приватної майстерні і має право брати гроші з клієнтів за свої послуги, що надаються майстернею;
- 3) орендар приміщення для отримання додаткового прибутку передає страхувальнику частину площі в суборенду;
- 4) він продає власний будинок іншій особі.

- 2. При пожежі в готельному номері постраждали стеля та стіни так, що в стелі виникла дірка, а стіни покрилися кіптявою. Страховиком будуть зараховані в рахунок відшкодованих ним прямих збитків за полісом повного майнового страхування приміщення від прямих збитків такі збитки:**
- 1) вартість ремонту дірки на стелі та очищення стін від кіптяви;
  - 2) вартість капітального ремонту цього номера;
  - 3) втрата хазяїном готелю доходу за час, коли номер готелю ремонтується.
- 3. Полісом страхування від крадіжки покриваються збитки:**
- 1) якщо злодій проник у приміщення із застосуванням сили;
  - 2) якщо злодій проник у приміщення без застосування сили;
  - 3) тільки збитки від крадіжки коштовностей із сейфу;
  - 4) тільки збитки від крадіжки грошей.
- 4. Зазначити, яке майно підприємства не приймається на страхування згідно з типовими умовами страхування:**
- 1) грошові кошти (готівка);
  - 2) готова продукція, інвентар, сировина;
  - 3) деревина під час сплавляння.
- 5. Страхова компанія може відмовити підприємству у відшкодуванні збитків від втрати майна в таких випадк:**
- 1) збитки завдані вогнем, який виник з вини будівельників (погана ізоляція електрошнура);
  - 2) майно вкрадене невідомими особами (довідки правоохоронних органів немає).
- 6. Зазначити, яку суму становить страхове відшкодування за системою першого ризику за втрачене внаслідок стихійного лиха майно вартістю 250 тис. грн, якщо до договору страхування було включено майно вартістю 800 тис. грн, а страхова сума дорівнювала 400 тис. грн:**
- 1) 250 тис. грн;
  - 2) 125 тис. грн;
  - 3) 400 тис. грн.

7. При страхуванні врожаю на випадок його пошкодження страховими є такі з названих ризиків:

- 1) мороз;
- 2) град;
- 3) гризуни;
- 4) внесення неякісних добрив;
- 5) повінь.

8. При страхуванні будівельних робіт страховий захист, як правило, починається:

- 1) з моменту затвердження плану будівництва;
- 2) у момент початку будівельних робіт або після вивантаження застрахованих предметів на будівельному майданчику;
- 3) після затвердження кошторису будівництва.

9. Страхова сума при страхуванні монтажних робіт являє собою:

- 1) вартість установок і матеріалів, необхідних для монтажу;
- 2) вартість установок, включаючи витрати з перевезення, митний збір та інші збори;
- 3) вартість установок, включаючи витрати з перевезення, митний збір, інші збори та витрати з монтажу.

10. Спекулятивний фінансовий ризик, за який страхувальник згоден заплатити високу суму страхової премії, страховик повинен:

- 1) не страхувати;
- 2) застрахувати з високим страховим тарифом;
- 3) застрахувати з низьким страховим тарифом;
- 4) застрахувати на окремих умовах і тільки в окремих випадках.

11. Правовий характер мають такі з перелічених форм забезпечення кредиту:

- 1) порука третьої особи;
- 2) гарантія;
- 3) цесія кредиторської заборгованості позичальника;
- 4) застава нерухомого майна;
- 5) застава валютних коштів;
- 6) страхування.

12. Майно підприємства загальною вартістю 280 тис. грн застраховано на 140 тис. грн. Через пожежу знищено майна на 60 тис. грн. Зазначити, яку суму страхового відшкодування отримає підприємство за системою пропорційної відповідальності:

- 1) 30 тис. грн;
- 2) 42 тис. грн;
- 3) 60 тис. грн.

13. Страхування валютних ризиків дає відшкодування таких збитків:

- 1) витрат на виробництво продукції, що експортується, в разі відмови від її оплати зарубіжним партнером;
- 2) збитків від неплатежу за поставлені товари в разі банкрутства іноземного партнера та політичної нестабільності країни-імпортера;
- 3) збитків від коливань валютних курсів за час контракту;
- 4) все перераховане.

14. Страхування бізнесу від його переривання покриває:

- 1) матеріальні збитки, завдані майну фірми внаслідок пожежі;
- 2) збитки чистого прибутку плюс фіксовані в полісі витрати;
- 3) збитки внаслідок падіння попиту на продукцію фірми.

15. В умовах делькредерної форми страхування кредитів роль страхувальника відіграє:

- 1) позичальник;
- 2) банк;
- 3) гарант позичальника.

16. Майбутній піврічний дохід застраховано за системою граничної відповідальності. Середній рівень річного доходу за 5 років – 12 000 грн. Реально отримано 4 000 грн. Коефіцієнт покриття збитку – 80%. Сума страхового відшкодування становить:

- 1) 2000 грн;
- 2) 1600 грн;
- 3) 6400 грн.

17. Основу системи депозитного страхування (СДС) мають становити такі з названих характеристик :

- 1) однаковість страхових внесків усіх банків – учасників СДС до фонду страхування;
- 2) необмеженість страхової відповідальності за депозитами;
- 3) диференціація страхових тарифів (внесків);
- 4) власна участь застрахованих у покритті ризиків;
- 5) добровільність участі банків у СДС.

18. Структура нетто-ставки при майновому страхуванні включає:

- 1) ризиковий внесок;
- 2) гарантійну надбавку;
- 3) ощадний внесок;
- 4) усі перераховані вище компоненти;
- 5) 1 і 2 разом.

19. До оформлення договору страхування нерухомості страховик має:

- 1) з'ясувати вартість будівлі;
- 2) оглянути будівлю;
- 3) скласти страховий акт;
- 4) з'ясувати факт належності будівель страхувальникові;
- 5) обчислити суму страхового відшкодування;
- 6) скласти розрахунок вартості відновлення будівлі.

20. Обладнання застраховано за системою відновлюваної вартості. Страхова сума – 25 000 грн. Повна (реальна) вартість обладнання – 40 000 грн. Безумовна франшиза – 10%. Прямий збиток становить 18 000 грн. Сума страхового відшкодування становить:

- 1) 14 000 грн;
- 2) 22 500 грн;
- 3) 16 200 грн;
- 4) 15 000 грн.

20. Страховик відмовить у виплаті страхового відшкодування, якщо:

- 1) договір страхування укладено після страхового випадку;

- 2) страхувальник із заявою про відшкодування збитків від викрадення майна звернувся через тиждень;
- 3) якщо двері будівлі пошкоджені при викраденні майна із садового будинку;
- 4) збиток завдано прибудованій новій споруді.

21. У зв'язку зі зміною місця проживання страхувальника домашнє майно перевозиться транспортною організацією. Внаслідок ДТП воно пошкоджено. Зазначити, чи страхова компанія відшкодує збиток:

- 1) так;
- 2) ні.

22. Об'єктом страхування наземного транспорту є:

- 1) транспортний засіб з його обладнанням і причепами до нього;
- 2) транспортний засіб з його обладнанням і причепами до нього та цивільна відповідальність власників транспортних засобів за шкоду, завдану третім особам внаслідок дорожньо-транспортної пригоди.

23. На визначення розміру тарифу при наземному страхуванні вантажів найбільший вплив мають такі з перелічених факторів:

- 1) вид вантажу;
- 2) вид транспортного засобу;
- 3) маршрут.

24. До майнового не належать такі види страхування:

- 1) страхування наземного транспорту;
- 2) страхування інвестицій;
- 3) страхування кредитів;
- 4) страхування відповідальності власників автотранспортних засобів.

25. Об'єктом майнового страхування наземного транспорту є:

- 1) транспортний засіб з його обладнанням і причепами до нього;
- 2) транспортний засіб з його обладнанням і причепами до нього та цивільна відповідальність власників транспортних засобів за шкоду, завдану третім особам внаслідок дорожньо-транспортної пригоди.

26. Зазначити, на який законодавчий документ необхідно посилається при укладанні договорів морського страхування в Україні:

- 1) усі питання, що стосуються страхування, визначені Законом України “Про страхування”;
- 2) законодавчим документом в Україні в галузі морського страхування є Кодекс торговельного мореплавства.

27. Такі фактори, як стаж і вік водія, пора року та доби, колір транспортного засобу впливають на вірогідність настання таких страхових випадків:

- 1) на протиправні дії третіх осіб або крадіжку транспортного засобу;
- 2) на настання дорожньо-транспортної пригоди;
- 3) на настання стихійного лиха.

28. Смирнов має спільний з Петровим будинок. Петров на своїй частині заднього двору робив шашлики. Вогонь з мангалу перекинувся на будинок, який почав швидко горіти. Побачивши пожежу, Петров почав панікувати й не повідомив Смирнову про пожежу. При цьому для отримання відшкодування збитків найбільш правильними будуть такі дії:

- 1) поліс страхування від вогню Смирнова відшкодує збитки Петрова;
- 2) Смирнов законно заявить претензії Петрову або своєму страховику і через останнього захищатиме свої права на отримання відшкодування;
- 3) Смирнов діятиме самостійно через суд проти Петрова для отримання відшкодувань завданих йому збитків.

29. Страхування будівель здійснюється за системою:

- 1) першого ризику;
- 2) пропорційної відповідальності;
- 3) граничної відповідальності.

30. Зазначити, чи забезпечується страховий захист від майнових збитків власника електронних пристроїв як експлуатаційника цих пристроїв:

- 1) ні;

- 2) так;
- 3) так (якщо виробник не несе відповідальності за своїми гарантійними зобов'язаннями).

31. При пошкодженні будівлі збиток визначається так:

- 1) це вартість реконструкції пошкодженої будівлі з урахуванням витрат із рятування будівлі;
- 2) вартість залишків від пошкодженої будівлі, зменшена на величину зносу;
- 3) вартість відновлення пошкодженої будівлі з урахуванням суми зносу та витрат з рятування будівлі;
- 4) вартість матеріалів і робіт, необхідних для ремонту будівлі, з урахуванням суми зносу.

32. У зв'язку зі зміною місця проживання страхувальника домашнє майно перевозиться транспортною організацією. Внаслідок ДТП воно пошкоджено. Зазначити, чи страхова компанія відшкодує збиток:

- 1) так;
- 2) ні.

33. Беззаперечним страховим ризиком при страхуванні приватного помешкання є:

- 1) спрацьована аварійна електропроводка в будинку;
- 2) буря, ураган;
- 3) характер захоплень хазяїна помешкання в неробочий час.

34. Страхове відшкодування при страхуванні тварин виплачується:

- 1) у будь-якому разі в розмірі страхової суми;
- 2) у разі викрадення, загибелі або вимушеного забою — у розмірі страхової суми;
- 3) у будь-якому разі — у сумі, заявленій страхувальником;
- 4) у разі лікування тварини — у розмірі вартості лікування, але в межах страхової суми.

35. На певному періоді страхування один і той самий ризик одного майнового об'єкта можна багаторазово страхувати:

- 1) до повної реальної вартості майна за будь-якою системою страхування;

- 2) до повної реальної вартості майна тільки за системою першого ризику або за системою граничної відповідальності;
- 3) до повної реальної вартості майна тільки за системою відновлювальної вартості “нове за старе”;
- 4) варіант 1 за винятком системи “нове за старе” та граничної відповідальності.

36. Страхова сума при страхуванні вантажів визначається як:

- 1) розмір страхової вартості вантажу, збільшений на величину страхової премії;
- 2) справжня вартість страхового інтересу;
- 3) ціна вантажу плюс очікуваний прибуток від його реалізації.

Комплексний тест “Менеджмент страхування відповідальності”

1. Страхування відповідальності за неповернення кредиту призначене:

- 1) для покриття відповідальності банку, який видає кредит;
- 2) для відшкодування збитків Національного банку;
- 3) для створення фонду відшкодування кредитних ризиків у країні;
- 4) для страхування ризиків неповернення кредиту позичальником згідно з кредитною угодою.

2. Не страхується такий вид відповідальності:

- 1) відповідальність товаровиробника за якість продукції;
- 2) відповідальність за договором;
- 3) моральна відповідальність;
- 4) професійна відповідальність.

3. Договір страхування на основі “заявлених позовів” покриває позови:

- 1) що були подані після ретроспективної дати і до закінчення продовженого періоду;
- 2) що виникли внаслідок шкоди, яка виявилася під час дії договору або продовженого періоду;
- 3) що були подані під час дії договору або продовженого періоду за умови, що шкода виявилася після ретроспективної дати і до закінчення договору.

- 4. Через помилки в розрахунках міцності бетону, що його було використано при будівництві балконів, виникла небезпека настання нещасного випадку. Балкони необхідно перебудувати. Збитки можуть бути відшкодовані договором страхування:**
- 1) відповідальності за якість продукції підрядника;
  - 2) відповідальності домовласника;
  - 3) відповідальності роботодавця-архітектора;
  - 4) професійної відповідальності інженера-конструктора.
- 5. Страхова компанія зроби́ть знижку тарифу за полісом страхування цивільної відповідальності власника приватного автомобіля у випадку, якщо:**
- 1) водій не мав останніми роками неприємностей з дорожньою поліцією;
  - 2) на авто встановлено блокіратор уго́ну та систему сигналізації;
  - 3) водій має сім'ю, стаж водіння більш як 25 років і прослухав додатковий курс безпечного керування.
- 6. Зазначити, до кого має звертатися водій автомобіля-рефрижератора для отримання страхового відшкодування відповідно до умов договору обов'язкового страхування його цивільної відповідальності у разі псування товарів, що перевозилися, через поломку холодильного агрегату:**
- 1) до страховика, що уклав договір страхування цивільної відповідальності цього автовласника;
  - 2) до покупця;
  - 3) вартість зіпсованих товарів не є об'єктом страхування цивільної відповідальності автовласника.
- 7. До страховика з вимогою про виплату страхового відшкодування при страхуванні відповідальності автовласників має право звертатися:**
- 1) як страхувальник (водій) транспортного засобу, так і потерпілий;
  - 2) тільки водій транспортного засобу;
  - 3) тільки судовий виконавець.
- 8. Зазначити, яким є ліміт відповідальності вантажоперевізника при внутрішніх залізничних перевезеннях:**
- 1) 17 СПЗ за 1 кг;

- 2) 8,33 СПЗ за 1 кг;
- 3) вартість фактичного збитку;
- 4) 20 дол. за 1 кг.

Тест до теми 8 “Управління ризиками страхової діяльності”

1. Менеджмент ризику передбачає:

- 1) випуск страхових полісів і їх продаж;
- 2) рекламу страхових послуг;
- 3) розподіл великих ризиків між страховиками;
- 4) ідентифікацію, аналіз, оцінку і зниження ступеня ризику.

2. Зазначити, яке з наведених тверджень щодо страхових ризиків справедливе:

- 1) це ймовірність збитку в результаті настання події, що обумовлена в страховому полісі;
- 2) це поняття, в якому одна сторона — страхова компанія — робить добро іншій стороні — клієнтові — тим, що компенсує йому його втрати;
- 3) це визначення небезпеки клієнтом виходячи з рівня його вартісних уявлень.

3. Ризик, прийнятий на страхування, повинен бути:

- 1) випадковим ненавмисним і ймовірним з боку страхувальника (застрахованого, вигодонабувача);
- 2) бути заздалегідь очевидним у його обов'язковому прояві до моменту видачі поліса;
- 3) визначатися законодавчими актами держави;
- 4) випадковим і ненавмисним насамперед з боку страхової компанії;
- 5) усі перераховані визначення, крім визначень 2 і 4.

4. При страхуванні професійної відповідальності 2000 аудиторів було встановлено середню страхову суму $S_o = 30000$ грн і навантаження на ведення справи $F_a = 20\%$. Протягом року відбулося страхових випадків $n = 10$ і середнє відшкодування $S_b = 15000$ грн. Річна бруто-ставка страхового тарифу згідно з наведеними даними становить:

- 1) 0,25 %;

- 2) 0,3125 %;
- 3) 0,45 %.

5. Основна причина (першопричина) страхового випадку повинна визначатися:

- 1) нормативними актами міністерств і відомств;
- 2) на розсуд страхувальника;
- 3) як основна причина настання страхового випадку, що завдає можливу шкоду незалежно від волі і бажання сторін;
- 4) як страховий ризик, зазначений у страховому полісі;
- 5) 3 і 4 разом.

6. Мінімізація ризику здійснюється:

- 1) на кожному етапі процесу страхування;
- 2) у разі настання страхового випадку;
- 3) під час визначення розміру страхового відшкодування;
- 4) під час укладання страхового договору;
- 5) при суброгації (використанні регресних прав).

7. Способи управління внутрішніми ризиками компанії — це:

- 1) бізнес-планування своєї діяльності;
- 2) підбір і навчання персоналу;
- 3) організація захисту комерційної таємниці;
- 4) страхування ризиків;
- 5) усе перераховане.

8. Диверсифікованість страхової діяльності знижує такі ризики:

- 1) ризики розміщення страхових резервів;
- 2) ризики здійснення перестраховання;
- 3) ризики воєнних дій;
- 4) ризик зміни дисконтної ставки НБУ;
- 5) усі перераховані ризики.

9. Ціноутворення страхової послуги здійснюється на основі таких компонент:

- 1) коштів, які потрібні для формування необхідного обсягу страхового фонду;

- 2) витрат на розробку, просування і реалізацію конкретних страхових послуг;
- 3) коштів, необхідних для проведення запобіжних заходів;
- 4) нормативу прибутку страховика в структурі страхової премії.

10. Ідентифікація ризиків включає:

- 1) визначення того, що може бути піддано ризикові;
- 2) виявлення діючих причин і небезпек, що можуть призвести до ризику;
- 3) розрахунок страхового тарифу;
- 4) дії тільки п. 1 і п. 3;
- 5) дії тільки п. 1 і п. 2.

11. Відносна оцінка ризиків шляхом аналізу фінансових показників діяльності страховика використовує:

- 1) показники платоспроможності;
- 2) показники математичної статистики;
- 3) коефіцієнт ліквідності;
- 4) усе перераховане, крім п. 2.

12. Зазначити, чи належать до факторів зовнішнього впливу на діяльність страховика такі умови:

- 1) стан економіки країни підприємства;
- 2) відсутність системи андеррайтингу ризиків;
- 3) плановані вибори до основного законодавчого органу країни;
- 4) рівень професійної підготовки персоналу;
- 5) усе перераховане вище, крім факторів за п. 2 і 4;
- 6) усе перераховане.

13. Імовірність страхового випадку для майнового страхування визначається як:

- 1) співвідношення кількості потерпілих від конкретної випадкової події (страхової події) однотипних об'єктів і їх загальної кількості;
- 2) співвідношення загальної кількості однотипних об'єктів і кількості потерпілих від конкретної випадкової події;
- 3) 1 і 2 разом.

14. Небажаними ризиками для страховика при транспортуванні залізницею є такі з наведених вантажів:

- 1) автомобілі, мотоцикли, комп'ютери, аудіо- та відеотехніка;
- 2) ліс, сировина, трактори, устаткування.

15. Зазначити, на вірогідність настання яких страхових випадків впливають такі фактори, як стаж і вік водія, пора року та доби, колір транспортного засобу:

- 1) на протиправні дії третіх осіб або крадіжку транспортного засобу;
- 2) на настання дорожньо-транспортної пригоди;
- 3) на настання стихійних лих.

16. Для заданої кількості об'єктів страхування $N_d = 1000$, кількості страхових випадків $N_b = 100$, середньої страхової суми об'єкта $S_o = 2000$ грн і середньої суми страхового відшкодування на один об'єкт $S_b = 1000$ грн величина нетто-ставки страхового тарифу становить:

- 1) 5%;
- 2) 0,5 %;
- 3) 500 %.

17. Прикладами об'єднання ризиків з метою оптимального управління ними є:

- 1) збільшення кількості філій страховика, що здійснює один вид страхування;
- 2) об'єднання ризиків, що дає змогу зменшити передбачуваність впливу ризиків на об'єкти;
- 3) злиття кількох страхових компаній у спільну, яка володітиме значними спільними активами;
- 4) усе перераховане, крім п. 2;
- 5) усе перераховане.

Тест до теми 10 “Фінансовий менеджмент страховика”

1. Джерелами прибутку страховика є:

- 1) страхові премії, які він одержує від страхувальників, та інші доходи від страхової діяльності;
- 2) прибуток від інвестування власних коштів і страхових резервів;
- 3) інші доходи страховика, що виникають у його господарській діяльності;
- 4) все перераховане.

2. Основними потоками грошового обігу страховика є:

- 1) оборот коштів для реалізації страхового захисту;
- 2) оборот коштів з організації страхової справи;
- 3) оборот коштів з операцій купівлі-продажу коштовностей;
- 4) 1 і 2 разом;
- 5) усе перераховане.

3. Доходи від страхових операцій – це:

- 1) комісійні винагороди за передачу ризиків у перестраховання;
- 2) страхові премії, отримані страховиком;
- 3) частини страхових відшкодувань, виплачені перестраховальниками;
- 4) суми, повернені із зовнішніх страхових резервів і резервів збитків.

4. Доходи від інвестиційної діяльності – це:

- 1) первинні доходи страховика;
- 2) результат розміщення власних коштів страховика і коштів страхових резервів;
- 3) похідні від доходів за страховими операціями;
- 4) 1 і 2 разом;
- 5) 2 і 3 разом.

5. Інші доходи страховика – це:

- 1) доходи від здачі ним майна в оренду і від безплатної фінансової (матеріальної) допомоги йому;
- 2) доходи від надання ним консультаційних послуг і реалізації ним прав регресного позову;
- 3) доходи від врегулювання заборгованостей, штрафів, пені, курсової різниці, індексації фондів;
- 4) 1 і 2 разом;
- 5) 1, 2 і 3 разом.

6. Резерв незароблених премій – це:

- 1) частка отриманих страхових премій, що відповідають ризикам, що вже закінчилися;
- 2) частки від сум отриманих страхових премій, що відповідають страховим ризикам, які не минули на звітну дату;
- 3) 1 та 2 разом.

7. Фінансова надійність забезпечується завдяки таким показникам:

- 1) достатнім обсягом статутного і запасного фондів (власних коштів) страховика;
- 2) правильно розрахованими значеннями базових страхових тарифів;
- 3) адекватним прийнятим зобов'язанням розміром сформованих страхових резервів;
- 4) оптимальною інвестиційною програмою і збалансованим страховим портфелем;
- 5) усе перераховане.

8. Оподаткування страхової компанії здійснюється:

- 1) особливим чином для результатів будь-яких видів діяльності страховика;
- 2) особливим чином тільки для результатів страхової діяльності;
- 3) на загальних засадах як для будь-яких суб'єктів підприємництва.

9. Податок на фінансові результати нестрахової діяльності визначається за ставкою:

- 1) 6% від суми валового доходу для нестрахової діяльності;
- 2) 3% від суми валового доходу для нестрахової діяльності;
- 3) 6% від сумарної різниці валових доходів і витрат для нестрахової діяльності;
- 4) як для будь-яких інших суб'єктів підприємницької діяльності.

10. Собівартість страхової операції в широкому розумінні – це:

- 1) сукупність валових витрат страховика на надання страхової послуги конкретного виду;
- 2) обсяг витрат страховика на ведення справи зі страхової послуги конкретного виду;
- 3) сума страхової виплати за страхові послуги конкретного виду;
- 4) витрати страховика на забезпечення його фінансової стійкості для страховок цього виду.

11. Розрахувати величину резерву незароблених премій на звітну дату, якщо за попередні дев'ять місяців (розрахунковий період) страховик одержав такі суми:

- частка надходжень сум страхових платежів за перші три місяці розрахункового періоду становила 300 000 грн;
  - частка надходжень сум страхових платежів за наступні три місяці розрахункового періоду становила 400 000 грн;
  - частка надходжень сум страхових платежів за останні три місяці розрахункового періоду становила 200 000 грн.
- 1) величина резерву незароблених премій становить 425,00 грн;
  - 2) величина резерву незароблених премій становить 475,00 грн;
  - 3) величина резерву незароблених премій становить 106,67 грн.

12. Принципи розміщення страхових резервів в активи відповідних категорій такі:

- 1) диверсифікованість, або забезпечення високої стійкості інвестиційного портфеля;
- 2) прибутковість, або виконання заданого рівня рентабельності розміщення;
- 3) ліквідність, або швидкість обертання активів певних категорій у гроші;
- 4) надійність розміщення активів, при якому забезпечується повне їх повернення;
- 5) усе перераховане.

13. Договір страхування життя дитини з податковою пільгою для страховика в Україні необхідно укласти:

- 1) на 10 і більше років безперервно;
- 2) на 5 і більше років безперервно;
- 3) на 3 і більше роки безперервно.

14. На будь-яку дату страховик зобов'язаний забезпечувати таку умову платоспроможності:

- 1) розрахунковий нормативний запас платоспроможності повинен перевищувати його фактичний запас;
- 2) (загальна сума активів – сума нематеріальних активів – сума всіх зобов'язань) < 0;
- 3) фактичний запас платоспроможності повинен бути більшим за його розрахунковий нормативний запас;
- 4) (обсяг перестраховувальних премій/обсяг отриманих премій за договорами страхування) < 0,5;

- 5) $0,18 \times (\text{сума премій, що надійшли} - 50\% \text{ премій, сплачених перестраховальникам}) > \text{від загальної суми активів.}$

15. Надбавки до страхової премії забезпечують кошти для:

- 1) формування фондів за ризиковими видами страхування, якщо необхідно планувати страхове відшкодування витрат, які збільшилися, що перевищує середнє заплановане значення відшкодування;
- 2) фінансування превентивних (запобіжних) заходів для стабілізації рівня ризику;
- 3) забезпечення процедури сплати страхових внесків кількома частинами, а не одним платежем.

16. Перевірити умову платоспроможності страховика на будь-яку дату, якщо операції з перестраховання не виконувалися, а фінансові показники страховика за попередні 12 місяців становлять: загальна сума активів – 80 млн грн, страхові платежі – 70 млн грн, страхові виплати – 0 млн грн, страхові резерви – 0 млн грн.

- 1) фактичний запас платоспроможності $\Phi = 50$ млн грн, нормативний запас платоспроможності $H = 12,6$ млн грн, умова забезпечення платоспроможності виконується;
- 2) фактичний запас платоспроможності $\Phi = 50$ млн грн, нормативний запас платоспроможності $H = 5,2$ млн грн, умова забезпечення платоспроможності виконується.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ДО ІСПИТУ

1. Основні складові страхової діяльності і тенденції їх розвитку в Україні.
2. Способи страхування та види страхової діяльності, що відповідають їм.
3. Сутність страхового ринку та його стан і розвиток в Україні.
4. Зміст і призначення основних принципів страхування.
5. Сутність та передумови формування страхового менеджменту.
6. Суб'єкти страхового менеджменту.

7. Страхова організація як складна багатофункціональна система та її властивості.
8. Середовище страхового менеджменту та його структура.
9. Принципи та функції страхового менеджменту.
10. Взаємозв'язок менеджменту страхових операцій, менеджменту перестраховування та інвестиційного менеджменту страхової діяльності.
11. Необхідність, сутність і призначення регулювання страхової діяльності.
12. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхової діяльності.
13. Державний нагляд і регулювання страхової діяльності: завдання, функції, права та обов'язки.
14. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг та її функції.
15. Реєстрація страхової компанії та її ліцензування.
16. Реєстрація та ліцензування суб'єктів страхового ринку.
17. Функції контролю, забезпечення гласності діяльності суб'єктів і підтримки правопорядку в галузі тощо.
18. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої бази регулювання страхової діяльності в Україні.
19. Стратегічний менеджмент страхової діяльності та його складові.
20. Стратегії страхової діяльності.
21. Аналіз зовнішнього середовища діяльності страхової компанії.
22. Методи аналізу внутрішнього середовища діяльності страхової компанії.
23. Характеристики SWOT-аналізу та його застосування у страховому менеджменті.
24. Стратегічні цілі страхового менеджменту та чинники їх вибору.
25. Види стратегій страхової діяльності та принципи їх формування.
26. Стан і напрямки розвитку стратегічного менеджменту страхової діяльності в Україні.
27. Зміст і принципи організації страхового менеджменту.
28. Аналіз організаційно-правових форм здійснення страхової діяльності на вітчизняному ринку.

29. Акціонерна страхова компанія та її структура. Представництво, агентство, філія страхової компанії.
30. Особливості створення страховика, що здійснює страхування життя.
31. Особливості створення страховика, що здійснює загальні види страхування.
32. Особливості створення страховика, що здійснює перестраховування.
33. Вимоги до реорганізації та ліквідації страховика.
34. Основні типи організаційних структур страховиків, їх переваги та недоліки.
35. Етапи удосконалення організаційних структур.
36. Управлінський цикл страхової компанії.
37. Інформаційно-технічне забезпечення страхової діяльності.
38. Інформаційні бази для страхової діяльності. Стан і напрямки розвитку інформаційного забезпечення вітчизняних страховиків.
39. Функції автоматизованих офісних систем у страхових компаніях.
40. Взаємозв'язок стратегії та планування менеджменту страхової діяльності.
41. Основні методи розробки планів менеджменту страхової діяльності.
42. Вимоги до поточного та оперативного планування страхової діяльності.
43. Вимоги до стратегічного планування страхової діяльності.
44. Бізнес-планування на етапі ліцензування страхової діяльності.
45. Технологія складання та практичної реалізації планів у страховій компанії.
46. Зміст і завдання управління якістю страхового продукту.
47. Управління здійсненням ризиковими видами страхування: сутність і складові.
48. Управління здійсненням страхування життя: сутність і складові.
49. Договір страхування як інструмент реалізації страхового продукту.
50. Механізм розробки страхового продукту.

51. Страховий маркетинг і його роль у страховому менеджменті.
52. Конкурентні можливості та середовище страхового продукту за концепцією М. Портера.
53. Аналіз страхового портфеля з використанням матриць Бостонської консультативної групи.
54. Аналіз страхового портфеля з використанням матриць фірми МакКінзі.
55. Управління страховим портфелем конкурентоспроможних страхових послуг.
56. Сучасний стан і напрямки розвитку управління якістю страхових продуктів в Україні.
57. Особливості страхової послуги як товару.
58. Поняття, типи й основні принципи функціонування систем продажів страхових продуктів.
59. Пряма система продажів страхових продуктів.
60. Системи продажів страхових продуктів із залученням страхових агентів.
61. Принципи управління мережею страхових агентів.
62. Системи продажів страхових продуктів через страхових і перестрахових брокерів.
63. Порівняльний аналіз систем продажів страхових продуктів.
64. Підсистема кадрового менеджменту страховика.
65. Основні професійні якості менеджера страхової організації.
66. Переваги принципу делегування повноважень в управлінні персоналом страховика.
67. Менеджмент ризиків страхової діяльності: його мета і зміст.
68. Особливість ідентифікації та оцінки ризиків страхової діяльності.
69. Характеристика ризиків страхової діяльності.
70. Принципи організації служби менеджменту ризиків страхової компанії.
71. Повний цикл управління ризиками страхової діяльності.
72. Організаційно-технічні способи управління ризиками страхової діяльності.
73. Фінансово-договірні способи управління ризиками страхової діяльності.
74. Страхування і перестраховування як засіб управління ризиками діяльності страховика.

75. Визначення, зміст та функції перестраховування. Законодавче регулювання перестраховальної діяльності.
76. Принципи управління перестраховальною діяльністю.
77. Управління пропорційним перестраховуванням.
78. Управління непропорційним перестраховуванням.
79. Порівняльний аналіз управління перестраховальною діяльністю з вітчизняними та закордонними перестраховиками.
80. Сутність, функції і склад фінансового менеджменту страхової компанії.
81. Оцінка фінансових ресурсів страхової компанії.
82. Планування фінансової діяльності страхової компанії.
83. Основні принципи та особливості управління фінансами страхової компанії.
84. Управління формуванням страхових резервів
85. Управління розміщенням страхових резервів.
86. Управління інвестиційним портфелем страхової компанії.
87. Управління платоспроможністю страховика.
88. Управління формуванням і використанням прибутку.
89. Управління податками страховика.
90. Показники, що використовуються в економічному аналізі страхових операцій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Закон України “Про господарські товариства” від 19 вересня 1991 р. № 1577-2ВР.
2. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 28 грудня 1994 р. № 334/94-ВР.
3. Закон України “Про страхування” від 7 березня 1996 р. № 86/96.
4. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12 липня 2001 р. № 2664-III.
5. Закон України “Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів” від 1 липня 2004 р. № 1961-IV.

6. *Постанова* Кабінету Міністрів України „Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками” від 18 грудня 1996 р. №1523.
7. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Типове положення про організацію діяльності аварійних комісарів” від 5 січня 1998 р. № 8.
8. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів” від 17 серпня 2001 р. № 1211.
9. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Прозатвердження вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів” від 15 жовтня 2003 р. № 1640.
10. *Розпорядження* Кабінету Міністрів України “Концепція розвитку страхового ринку України до 2010 р.” від 23 серпня 2005 р. № 369-р.
11. *Розпорядження* Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України “Ліцензійні умови провадження страхової діяльності” від 28 серпня 2003 р. № 40.
12. *Розпорядження* Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України “Правила розміщення страхових резервів із страхування життя” від 26 листопада 2004 р. № 2875.
13. *Розпорядження* Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України “Правила формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя” від 17 грудня 2004 р. № 3104.
14. *Ансофф И.* Новая корпоративная стратегия: Пер. с англ. — СПб.: Питер, 1999. — 416 с.
15. *Базилевич В. Д.* Страховий ринок України. — К.: Товариство “Знання”, КОО, 1998. — 374 с.
16. *Балабанов И. Т.* Риск-менеджмент. — М.: Финансы и статистика, 1996. — 192 с.
17. *Бігдаш В. Д.* Страхування: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2006. — 448 с.
18. *Бігдаш В. Д.* Особливості дослідження вітчизняного страхового ринку при розробці стратегії страховика // Наукові праці МАУП. Вип. 8: Проблеми формування і розвитку ринкової економіки в Україні. — 2003. — С. 234–239.

19. Біленчук Д. П., Біленчук П. Д., Залетов О. М., Клименко Н. І. Страхове право України: Підручник. — К.: Атіка, 1999. — 368 с.
20. Боумэн К. Основы стратегического менеджмента. — М.: ЮНИТИ, 1997. — 175 с.
21. Бондар О., Залетов О., Фурсевич П. Обов'язкове страхування. — К.: BeeZone, 2005. — 496 с.
22. Васильев В. Вариант упорядочения страховых организаций по надежности на основе доступной публичной отчетности // Финансовые услуги. — 1998. — № 9–10. — С. 18–23.
23. Виханский О. С. Стратегическое управление: Учебник. — М.: Гардарики, 1998. — 296 с.
24. Галагуза Н. Ф. Страховые посредники. — М.: ЮрИнфоР, 1998. — 208 с.
25. Гоцуляк С. А., Залетов А. Н., Перетяжко А. И., Шевченко В. И. Страхование в Украине: состояние, тенденции, перспективы. — К.: BeeZone, 2005. — 416 с.
26. Денисова И. П. Финансовый анализ деятельности страховой компании. — М.: Экспертное бюро-М, 1998. — 138 с.
27. Дойль П., Штерн Ф. Маркетинг, менеджмент и стратегии. — 4-е изд.: Пер. с англ. — СПб.: Питер, 2007. — 544 с.
28. Ефимов С. Л. Деловая практика страхового агента и брокера: Учеб. пособие. — М.: Страховой полис; ЮНИТИ, 1996. — 416 с.
29. Ефимов С. Л. Организация управления страховой компанией: теория, практика, зарубежный опыт. — М.: РЮИД, 1995. — 150 с.
30. Залетов О. М., Слюсаренко О. О. Основы страхового права України: Навч. посіб. з комп'ютерним довідником “Дінай: Страхування” / За ред. Б. М. Данилишина. — К.: BeeZone, 2003. — 384 с.
31. Залетов А. Н. Страхование в Украине / Под ред. О. О. Слюсаренко. — К.: BeeZone, 2002. — 452 с.
32. Зернов А. А., Зубец А. Н. Системные исследования страхового регулирования. — М.: Страховое ревю, 1997. — 144 с.
33. Зозуля Н. Финансовое планирование как метод осуществления финансово-экономической стратегии страховой компании // Финансы. — 1998. — № 10. — С. 38–40.

34. *Зубец А. Н.* Страховий маркетинг. — М.: АНКІЛ, 1998. — 257 с.
35. *Зубец А. Н.* Страховий маркетинг в Росії: Практич. посіб. — М.: Центр економіки і маркетингу, 1999. — 344 с.
36. *Клапків М. С.* Страхування фінансових ризиків: Монографія. — Тернопіль: Економічна думка; Карт-бланш, 2002. — 570 с.
37. *Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф.* Основи менеджмента: Пер. с англ. — М.: Дело, 1992. — 704 с.
38. *Мних М. В.* Страхування в Україні: Сучасна теорія і практика: Підручник. — К.: Знання України, 2006. — 284 с.
39. *Новицька Т.* “Галактика-страхування”: проект комплексної автоматизації бізнес-процесів у страховій сфері // Страхова справа. — 2003. — № 2. — С. 48–50.
40. *Огляд міжнародного страхового ринку: кожна країна — своя історія, традиції та шляхи становлення* // Страхова справа. — 2002. — № 3. — С. 40–45.
41. *Орланюк-Малицька Л. А.* Платежеспособність страхової організації. — М.: Анкіл, 1994. — 152 с.
42. *Основи страхової діяльності: Учебник* / Под ред. Т. А. Федоровой. — М.: БЕК, 2001. — 768 с.
43. *Охріменко О. О.* Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіка безпеки (туристичне підприємництво): Навч. посіб. — К.: VeeZone, 2005. — 416 с.
44. *Портер Майкл Е.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. — К.: Основи, 1998. — 390 с.
45. *Приходько В. С.* Бухгалтерський облік страхової діяльності: Навч. посіб. — 2-ге вид., допов. і перероб. — К.: Лібра, 2002. — 216 с.
46. *Страхование: принципы и практика* / Сост. Дэвид Бланд: Пер. с англ. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 416 с.
47. *Страховое посредничество: Теория та практика: Навч. посіб.* / Ред. О. М. Залетов. — К.: VeeZone, 2004. — 416 с.
48. *Страховий ринок України 1993–2001 рр.* // Финансовые услуги. — 2001. — № 6.
49. *Страховий та інвестиційний менеджмент: Підручник* / В. Г. Федоренко, В. Б. Захожай, О. Г. Чувардинський та ін. — К.: МАУП, 2002. — 344 с.
50. *Страхування: Підручник* / Кер. авт. кол. і наук. ред. С. С. Осадець. — К.: КНЕУ, 2002. — 599 с.

51. *Страховання: теорія та практика: Навч.-метод. посіб. / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко та ін.; За заг. ред. Н. М. Внукової. — Харків: Бурун Книга, 2004. — 376 с.*
52. *Суксін В., Нечипоренко В. Стратегічне планування в поєднанні теорії і практики // Страхова справа. — 2003. — №3. — С. 82–85.*
53. *Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2003. — 368 с.*
54. *Сухов В. А. Государственное регулирование финансовой устойчивости страховщиков. — М.: Анкил, 1995. — 112 с.*
55. *Твердохліб М. Інформаційне забезпечення менеджменту. — К., 2000.*
56. *Турбина К. Е. Тенденции развития мирового рынка страхования. — М.: Анкил, 2000. — 320 с.*
57. *Уткин Э. А. Риск-менеджмент. — М.: ЭКМОС, 1998. — 288 с.*
58. *Хемптон Д. Финансовое управление в страховых компаниях. — М.: Анкил, 1995. — 263 с.*
59. *Шериньова З. Э., Оборська С. В. Стратегічне управління. — К.: Вид-во КНЕУ, 1999. — 384с.*
60. *Шумелда Я. П. Страхування: Навч. посіб. — К., 2007. — 384 с.*
61. *Щёкин Г. В. Как эффективно управлять людьми. — К.: МАУП, 1999. — 400 с.*
62. *Юрченко Л. А. Финансовый менеджмент страховщика: Учеб. пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. — 199 с.*
63. <http://www.dfp.gov.ua>
64. <http://www.forinsurer.com>
65. <http://www.insurancetop.com>
66. <http://www.rada.gov.ua>

Додаткова

67. *Айвазян С. А., Балкин О. Я., Баснина Т. Д. и др. Стратегии бизнеса: Аналитический справочник / Под ред. Г. Б. Клейнера. — М.: КОНСЭКО, 1998. — 496 с.*
68. *Ансофф И. Стратегическое управление. — М.: Экономика, 1989. — 314 с.*
69. *Алтынникова И. Формирование страховых резервов. — М.: Агентство финансового маркетинга, 1995. — 208 с.*

70. *Вітлінський В. В., Наконечний С. І.* Ризик у менеджменті. — К.: Борисфен, 1996. — 336 с.
71. *Ефимов С. Л.* Энциклопедический словарь: Экономика и страхование. — М.: Церих-ПЭЛ, 1996. — 528 с.
72. *Залетов О. М.* Страхування UA: Навч. посіб. / За ред. О. О. Слюсаренко. — К.: BeeZone, 2003. — 320 с.
73. *Законодавство України про страхування: Збірник нормативних актів / За ред. П. Д. Біленчука, О. Ф. Філонюка, І. В. Яковенка.* — К.: Атіка, 1999. — 464 с.
74. *Журавлев Ю. М.* Формы и методы проведения перестраховочных операций. — М.: ЮКИС, 1993. — 190 с.
75. *Касимов Ю. Ф.* Начала актуарной математики. — Зеленоград: НТФ НИТ, 1994. — 184 с.
76. *Котлер Ф.* Основы маркетинга. — М.: Прогресс, 1993. — 733 с.
77. *Лапуста М. Г., Шаршукова Л. Г.* Риски в предпринимательской деятельности. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 224 с.
78. *Маркова В. Д., Кузнецова С. А.* Стратегический менеджмент: Курс лекций. — М.: ИНФРА-М; Новосибирск: Сибирское соглашение, 1999. — 288 с.
79. *Оберемчук В. Ф.* Стратегія підприємства. — К.: МАУП, 2000. — 128 с.
80. *Ротова Т. А., Руденко Л. С.* Страхування: Навч. посіб. — К.: КНТЕУ, 2001. — 400 с.
81. *Рябкин В. И.* Актуарные расчеты. — М.: Финстатинформ, 1996. — 89 с.
82. *Социальное и личное страхование. Опыт страхового рынка ФРГ.* — М.: Анкил, 1996. — 122 с.
83. *Страхование от А до Я. Книга для страхователей / Под ред. Л. И. Корчевской, К. Е. Турбиной.* — М.: ИНФРА-М, 1996. — 624 с.
84. *Страховой портфель (Книга предпринимателя. Книга страховщика. Книга страхового менеджера) / Отв. ред. Ю. Б. Рубин, В. И. Солдаткин.* — М.: СОМИНТЭК, 1994. — 640 с.
85. *Томпсон А.* Стратегический менеджмент. — М.: ЮНИТИ, 1998. — 576 с.
86. *Турбина К. Е.* Общества взаимного страхования. — М.: Анкил, 1993. — 56 с.

87. Шахов В. В., Миллерман А. С., Медведев В. Г. Теория и управление рисками в страховании. — М.: Финансы и статистика, 2002. — 224 с.
88. Шахов В. В. Страхование: Учебник. — М.: ЮНИТИ, 1997. — 311 с.
89. Шелехов К. В., Бігдаш В. Д. Страхування. Страхові послуги: Навч.-метод. посіб. — К., 2000. — 268 с.
90. Шихов А. К. Страхование: Учеб. пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ, 2000. — 431 с.
91. Экономика страхования и перестрахования. — М.: АНКІЛ, 1996.
92. Юлдашев Р. Российское страхование. Системный анализ понятий. — М.: Анкил, 2000. — 448 с.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Методичні вказівки щодо забезпечення самостійної роботи студентів.....	4
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Страховий менеджмент”	5
Теми рефератів.....	12
Методичне забезпечення контролю знань	16
Методичні матеріали до семінарських занять	20
Плани семінарських занять.....	22
Тести до семінарських занять	26
Питання для самоконтролю до іспиту.....	59
Список літератури	63

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *М. В. Дроздецька*
Комп’ютерне верстання *О. Л. Тищенко*

Зам. № ВКЦ-3959

Формат 60x84/₁₆. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*